

Atëfëtan and Yesu ang yëgw ko Marëk

Lilaya in

Akayëta aŋo ro, Marëk yëgwëk. Arey'a rey'a ko mëne Yesu afakën babi fakënënd bësëxwëra bën, anëcët babi nëcëtënd bangoc bañëjënax baŋ gër bela. Yesu er yandi baŋo bela bën eni kwëta eyey'an edexëm el, xarak ax gi ex na në end becarax bend baxo rind. Bësëwif bën abarër bani barërënd bamëxwër bamëxwër do bano sëfarand Yesu gër obaxët. Bari bëlëngw bër Bësëwif bën ani ma bana eno kwëta. Ašala bani šaland ang këni ri eno đawaxën ak. Akey amat sëra këno Yesu do lëxw këno gër Pilat, axiti ar wã bax eno đaw mopika në kërëwa an. Ado ga soro ko xali gër ecës, Yesu xorëk ecës el do gë đek bebër ex gë panga ind Eñëjënax bën. Er ex gër akayëta in:

End epemëra ed Šaŋ Batis eŋ: 1.1-8.

End xobuyi do gë atëy' and Yesu eŋ: 1.9-13.

End andiyen and Yesu gër ebar ed Galile eŋ: 1.14-9.50.

End đamana ir Yesu elod gër Galile xali gër Yerusalem eŋ: 10.1-52.

End toro do gë ecës ed Yesu eŋ: 11.1-15.47.

End okani ond Yesu gër ecës eŋ: 16.1-8.

End ang šanayaxën babi Yesu bësëfan bërëxëm eŋ: 16.9-20.

End epemëra ed Šaŋ Batis eŋ

1 ¹ Mondako yanak Atëfëtan and *Yesu *Kërisët, Asëniw ar Kaxanu an. ² Ang yëgw ko alaŵënel Esayi ak: «Nëkod arolaŵën aram an këmo lëngwalilind gër ngwën exi ŋacan fëña in. ³ Mëŋ kë xeÿënd gër *ladawe:

“Mëxwëtin fëña ir Axwën in!

“Debëtin opëña odexëm ok^a.”»

⁴ Ata šanayaw ko gër ladawe *Šaŋ Batis, ar babi buyind bela an. Afem baxo femënd gër bela eni nëngwët ola orebën ol, ebi buyixën do eni cotaxën eteban ed beñëjënax bendebën el. ⁵ Bela bën đek ebar ed *Yude el do gë đek Bëyerusalem bën aye bani yend gër ndexëm ebi buyi polo gër yeß ir *Yurëdeŋ and këni fut poyoma beñëjënax bendexëm aŋ. ⁶ *Šaŋ Batis, acud and omban ond gelemba baxo šudand do baxo xapand enar gër edum. Owure

babi y'ambënd do gë dingën ibapuỹ. ⁷ Mondako baxo femërand: «Ar xuca ke panga kë y'owënd na. Ado wëno axe ñap ex na me dëngw do me pët ogux od baped bandexëm ok. ⁸ Wëno gë men këmun buyind, barikan mëj këjun y'ana enjun buyind gë Angoc Amënëk aņ.»

End xobuyi or Yesu eņ

⁹ Angwën aņo, xaniw baxo *Yesu gër Nasaret, gër ebar ed *Galile, do y'ow ko na eņo buyi *Ŝaņ Batis polo gër *Yurëdeņ.

¹⁰ And baxo ŝëpëtand aņ, *Yesu wat ko fol orën ol do Angoc Amënëk aņ ga ko fedaw ang edëxwëte epeşax fo xali lapaxën këņo. ¹¹ Wëlik oniw gër orën: «Wëj ex Asëñiĩw aram an! Wëj ex pëlot gër yomb iram do wëno mbaņ ke balënd endey eņ.»

¹² Ataņ Angoc Amënëk aņ wëla këņo *Yesu gër ladawe. ¹³ Fën rix baxo bakey ofëxw onax do Sindan in axacëra baņo xacërand eņo naņët *Yesu. *Yesu ŝit gër o'wacar hi baxo do omeleka baņo rëcarand.

End bësëfan bënax bëyanar bër Yesu eņ

¹⁴ *Yesu baka ko gër ebar ed *Galile and fëra këno *Ŝaņ Batis aņ do ko femëraxënd Atëfëtan and Kaxanu aņ. ¹⁵ Er baxo rend: «Anëka hatëguk owun or Kaxanu ol, nëngwëtin ola orewën ol, kwëtayin Atëfëtan aņ.»

¹⁶ Akey amat, *Yesu ga ko sëfa bëņa ir anjer and gër *Galile in, wat këbi bër gë abinëm, Simoņ gë Andëre ga këni lapëra gë owën orebën oņ. Bëşëpët bër oxan ebani. ¹⁷ Ata re ko *Yesu: «Wën tëfëgune tan mun di bëbar bër bela.» ¹⁸ Ataņ seb këni owën orebën oņ do kwël sëf këno. ¹⁹ *Yesu ye ko bëte imbad, wat këbi bëte polo në ikuluņ, Ŝak asëñiĩw ar Sebede, do gë abinëm Ŝaņ, ga këni wëxëtëra owën orebën oņ. ²⁰ Ataņ wac këbi kwël sëf këno. Seb kënebi na Sebede, sëm irebën do gë bëriyenin bën polo gër ikuluņ.

End ar gë bëyël eņ

²¹ *Yesu gë bësëfan bërëxëm bën hat këni gër Kafarënowum.

Ata yatir *akey and eteyëta, *Yesu ye ko gër aciĩw acaleya and Bëşëwif, do këbi sëy'alirand end Kaxanu eņ. ²² Mbaņ babi ŝaranënd bër baņo baxëtënd ang ko sëy'alind ak bën gayik gë or gapak baxo yeyanënd. Osëy'ali orexëm ol ax mëndër bana gë or *bëşalen bërebën ol. ²³ Ata fedëk yatijo, Aşëwif ar gë angoc aņëņenax y'ow bax na gër aciĩw acaleya aņo. And wat këņo *Yesu aņ, ala ajo y'ana ko ko xeyënd: ²⁴ «Ineĩa këy ŝaland *Yesu

Ibënasaret? Ba ey'ëbo nemin nde yow këy? Anang wa nang këme mëne wëj ex Awënëk ar xaniwëk gër Kaxanu an!»²⁵ Ata *Yesu xeÿënaxën këno angoc añëjënax aŋ: «Xey wëj cësinal! Caŋël gër ala ajo!»²⁶ Angoc añëjënax aŋ ÿëngëndëra këno ala ajo, herën këno xali do kwël şan ko.²⁷ Dek bër yowëraw bax gër cale yatijo bën şarandëra këbi xali xurik. Ata këni wëkarënd: «Ineŋa ex eŋo? Osëy'ali oxaşax, or gapak nde hatënegu këbo? Yama bangoc bañëjënax baŋ ga këbi xeÿanënd nde gë panga do këni rind er re ko in!»²⁸ Ata wëlik oŋac or *Yesu ol dek ebar ed *Galile el.

End Yesu do gë bësëxwëra bëranjëm eŋ

²⁹ Ga şan këni gër aciŋw acaleya, *Yesu gë Şak do gë Şaŋ sëfër këni gër iciŋw ind Simoŋ do gë Andëre.³⁰ Sëk këno aÿaraŋw isoxari ar Simoŋ ga şëxw këno. Fel këno ataŋ *Yesu.³¹ *Yesu ga sëka këno, lëk këno gër ataxan. Ata xoc këno ataŋ acëxwël aŋ do xani ko ebi dëba.³² Genëka ga şëlak eñan eŋ, wëlaraw kënebi gër *Yesu dek bësëxwëra bën do bër gë bëyël bën.³³ Angol aŋ dek barëreŋu këni gër ebët ed iciŋw ind Simoŋ bën.³⁴ *Yesu fakëndëra këbi bëranjëm. Ata oşëxwëra or ex yo bani fakënd. Anëcët necët babi bëte bëyël bëranjëm gër bela, ababi seb na eni yeyan gayik aye nang bano.

End Yesu gër ebar ed Galile eŋ

³⁵ Në ecan ijo, mëd-mëd fo bayi bax ga xani ko *Yesu do nacëta ko exo calex.³⁶ Ata Simoŋ, gë boşandaŋw këno şalarand.³⁷ And wat këno aŋ, re këni: «Bela bën dek wëj fo këni şaland!»³⁸ Barikan *Yesu yaka këbi: «Yene gër bëngol bënd ler ro, me pemërax end Kaxanu eŋ gayik në eŋo yowaxënegu këme.»³⁹ Mondako baxo sëfërand ebar ed *Galile el, gër ed ex yo, do baxo femërand end Kaxanu eŋ gër baciŋw bacaleya. Bëte anëcët babi necëtënd bëyël bën gër bela.

End ala ar gë ameÿ eŋ

⁴⁰ Akey amat, ar gë ameÿ sëka baŋo na *Yesu. Ga foxi ko, xara këno: «Angëmëne aÿandi ÿandi ki, axor këy xor eye mënën me pak!»⁴¹ Ga xaÿënan këno *Yesu, hëmba këno do re ko: «Aÿandi ÿandi ke, mënël!»⁴² Ameÿ aŋ şan këno ataŋ do kwël wën ko.⁴³ Ata *Yesu ga këno xëŋa, re ko: ⁴⁴ «Cësinalil de endey' eŋo. Yel exi nëkonëx aşadaxan an. Do diyid şadaxa ir angunëtan in ang re ko Moyis ak, mëj këni nangëraxën bela bën osede orey' ol.»⁴⁵ Barikan ala ajo, sam ga şapër këni na, ÿana ko ko rey'arand gër ed ko ye yo mëne *Yesu fakën këno. Në eŋo bayik *Yesu

abaxo xam na exo ɲat në angol wat-wat ir bela. Në er tëb fo baxo sëlënd do bela bën bebët yo bebët bani xanirawënd, bura-bura eno kacëra.

End Yesu do gë aseÿik eɲ

2¹ Ga rik bakey, *Yesu baka ko gër Kafarënwum. Ata nangëra këni bela bën mëne anëka bakaw ko gër iciw̄. ² Barërëgu këni bëranjëm ɲëš gër ebët xali këni nëñërend. Do *Yesu këbi felërand end Kaxanu eɲ. ³ Ata hatëgu këni bela bënax ga lëbiw këno aseÿik. ⁴ Ga šënd këni gër ebët, sëkwan këni eno ɲateli ɲëš gër *Yesu. Sënga këni ʎaɲ ejur ed aciw̄ and gër ed ebaxo *Yesu el, do yëla këno gë ebën el aseÿik an. ⁵ Ga wat ko *Yesu mëne bela bëjo axwëta xwëta këno, fel këɲo aseÿik an: «Asëñiw̄ën, wëno anëka seban këmi beñëɲenax bendey' beɲ.» ⁶ Ga wël këno bëšalen bër yëpara bax lëf na bën, këni yëlarand: ⁷ «Wëni ala ajo ineŵa ko yeyanaxënd mondako? Në ecir eɲo de Kaxanu! Noÿo wa xorëk eteban ed beñëɲenax el angëmëne ax gi ex na Kaxanu gabat?» ⁸ Ataɲ ga nang ko *Yesu gë onden ondexëm oɲ, ang bani yëlarand ak, wëka këbi: «Ineŵa kën yëlaraxënënd mondako gër oŵëkw orewën? ⁹ Ineŵa saxëk? Mo pel aseÿik an mëne anëka seban këmo beñëɲenax bendexëm beɲ nde gë mo pel: “Wëj kanil, ey' dëkw ebën edey' el do ey' maÿi?” ¹⁰ Barikan en nangaxën mëne wëno Asëñiw̄ ar ala an ašot šot këme or gapak or mëni tebanënd bela bën bamena bandebën baɲ gër ebar ro, ¹¹ ga re këme wëj aseÿik an, kanil, ey' dëkw ebën edey' el do ey' maÿi!» ¹² Ataɲ xani ko xwiriš aseÿik an, lëkw ko ebën el do kwël šan ko, bela bën dek wat këno do šarandëra këbi xali. Ga këno šëkwa Kaxanu, këni rend: «Awa endey' endako rako eɲ, elod ala ax wat na.»

End Yesu do gë Lewi eɲ

¹³ And baka ko *Yesu gašëxe gër bëɲa ir anjer and gër ebar ed *Galile aɲ, xetax këno amëxwër atëm and bela. Ata këbi sëɣalirand end Kaxanu eɲ. ¹⁴ Ga hata ko osëɣali ol, xani ko na do kwël ko ʎend. Wat këɲo Lewi, asëñiw̄ ar Alëfe, ga yëpa ko gër aciw̄ and *bësëf bër šagale. Fel këɲo: «Wëj, tëfëguye wëno!» Ata xwiriš Lewi, sëf këɲo kwël.

¹⁵ Ga xucak eɲo, *Yesu gë bësëfan bërëxëm bën këni ʎambërand gër iciw̄ ind Lewi gë *bësëf bër šagale bën do gë bëwendëran bëranjëm. Gër enga end bela bëjo mbaɲ ebani bër baɲo sëfënd *Yesu bën. ¹⁶ Ga wat këno bëšalen bër ebax Ofariseɲ bën ga këni ʎambëra gë *bësëf bër šagale do gë bëwendëran bën, wëka këñëbi bësëfan bën: «Asëɣali arewën an, ineŵa këni

yambëraxënënd gë *bësëf bër şagale do gë bẽwendëran bën?»
 17 Ga wël ko *Yesu, yaka këbi: «Bëşëxwëra bën kë yend gër ed exo axora, ax gi ex na bẽbëngw bën. Mëj ex wëno, bela bër kë wëndërand yow këme mëni mac, ax gi ex na bër şenene.»

End etiwi enj

18 Bësëfan bër *Şaŋ Batis bën do gë bër Ofarisej bën asiwi bani siwind. Ata akey amat, yow këni gër *Yesu do wëka këno: «Bësëfan bër Şaŋ Batis bën do gë bër Ofarisej bën asiwi këni siwind. Ineŋa bayik ani tiwixënënd na bërey bën?» 19 Ata *Yesu yaka këbi: «Asiwi nde këni siwind bër këjo laŋëtënd şambenjar ir kë yërënd bën gër ekana? Ax gi ex na nde gër ga nëka këni yo gë mëj ani kor na eni tiwi? 20 Barikan yatir këni şapër gë icën iŋo, asiwi këni siwi. 21 Këdi kë şesi kaş anjëm akarëk aŋ, ala ax kadënd na gë anjëm angaşax. 22 Bëte gër bamote bakarëk ala cëlënd na ngoj ingaf gayik and yana eñën aŋ ata kë fëtin, do ngoj iŋ gë bamote baŋ ex nemi. Ax gi ex na nde në bamote bangaşax këni şëlënd ngoj ingaf iŋ?»

End akey and eteyëta enj

23 Yatir *akey and eteyëta baxo xucand *Yesu në ocënga od gër ed sëg bax bële. Ata bësëfan bërëxëm bën këni wişand banjëra baŋ do këni yakënd. 24 Ata Ofarisej ok wëka këno *Yesu: «Ineŋa këni rixënënd bësëfan bërëf bën er bayik ax ŋap ex na yatir akey and eteyëta in?» 25 Yaka këbi: «Er ri baxo *Dafid ga bot këbi enjo enj mëj gë bër enga endexëm bën, amëd and ebaxo Abiyatar, aşadaxan alëngw aŋ, wën elod an pën ex na nde? 26 Amëd and ebaxo Abiyatar, aşadaxan alëngw aŋ, ax gi ex na nde *Dafid alil lil baxo lëf gër Aciw and Kaxanu yambëgu ko mburu ind yap këbi eyamb bësadaxan fo iŋ xali şet këbi bër enga endexëm bën?» 27 Ga ħata ko enjo, baş ko bëte: «Në end ala rixën ko Kaxanu akey and eteyëta aŋ, bari aŋo di ex na ala an në end akey and eteyëta. 28 Mëj ex wëno Asëñiw ar ala an ex axwën ar akey and eteyëta an.»

End Yesu do gë ar gë ataxan atejik enj

3 1 Ata ħatëguk akey and eteyëta acëxe, *Yesu ye ko gër aciw acaleya, sëk këjo ar gë ataxan atejik. 2 Ata bësälën bën do gë ofarisej ok këno sitinalind *Yesu ba afakën këjo fakën gë akey and eteyëta aŋ eni cotaxën end këno nagaşanaxën. 3 Ata *Yesu fel këjo ar gë ataxan atejik an: «Kaniw ey kwëşa mërëxand ro!» 4 Aŋo re ko *Yesu: «Ineŋa yapëk gë akey and eteyëta aŋ? Edi ed

enjekax nde ba edi ed eñhënax nde? Epexën and ala nde ba edaŵ ed ala nde?» Barikan bën dek šësinara këni y'em. ⁵ Ata *Yesu nëkon këbi gë oxoŷ fo, aŋo nëngan bana end oŵëkw or farëdadik orebën eŋ. Fel këŋo ar gë ataxan ateŷik an: «Yënë! ataxan aŋ!» Ga yën ko, ataŋ bëngwëk ataxan aŋ. ⁶ Ofariseŋ ok šan këni eni wëlërëx gë od Erod ang këni ri eno đawaxën *Yesu ak.

End etana ed oparëxanda epëxw gë oki eŋ

⁷ Ata *Yesu gë bësëfan bërëxëm bën y'e këni ler gër bëŋa ir anjer. Na barërëgu këni bela bërënjëm ga xaniraw këni elod gër ebar ed *Galile, gër ed *Yude ⁸ do xali gër angol and Yerusalem. Na fo bani bëte bër xaniraw bax gër ebar ed Idume, ekeg ed yeŋ ir *Yurëdeŋ el, xali gër owar or Tir do gë Sidon. Amëxwër aŋo er y'ow bani gër *Yesu ga bani wëlëxënd bebër baxo rind bën. ⁹ Ata *Yesu fel këbi bësëfan bërëxëm bën eni təkaliw ikuluŋ exo ñëpaxën polo këdi këno fimelira bela bën. ¹⁰ Enimin, ga baŋi fakënënd bela bërënjëm bano radëanaxënënd bësëxwëra bërëmar eno kwixwëtaxën. ¹¹ Bangoc bañhënax baŋ, areb banëbi rebënd bela bër lil banëbi bën gër osapar or *Yesu eni keŷaxën: «Yama wëj ga ex nde Asëniŵ ar Kaxanu an.» ¹² Barikan *Yesu mbaŋ baŋi xeŷëanaxënënd eni teb edeŷa ed noŷo hi ko el.

¹³ Ata *Yesu y'e ko y'aŋ në etënd. Wac këbi bër y'andi baŋo bën do bën yaka këno. ¹⁴ Yata këbi epëxw gë bëxi eni gi oparëxanda odexëm eno đañëtarand do ebi đawëndërand ¹⁵ eni pemërand endexëm eŋ do enëbi nëcëtënd bëyël bën gër bela gë panga ind yël këbi iŋ. ¹⁶ Bër yata baŋi bën ebani: Simon ir nëngwët baŋo Piyer, ¹⁷ Šak gë Šaŋ, asëniŵ ar Sebede, do gë abinëm Šaŋ. Bën nëngwët baŋi oŵac ol: «Bëwanerëges» mēne ngëŋ Bër ang ekëman. ¹⁸ Na fo bani bëte: Andëre gë Filip, gë Barëtelemi, gë Maco, gë Toma, gë Šak asëniŵ ar Alëfe, gë Tade, gë Simon, aŵer an, ¹⁹ do gë Yuda Isëkariyot, ar lëxw baŋo *Yesu an.

End emenan ed Angoc Amënëk eŋ

²⁰ And ŵaŷi këni gër iciŵ aŋ, bela bën barërëgu këni gašëxe xali hi këni amëxwër atëm. *Yesu gë odexëm ani cot bana amëd and këni yëpa eni y'ambëraxën. ²¹ Ga wël këni endeŷ eŋo bërëxëm bën, y'ow këni eno tëra gayikako bani yëland mēne: ošen y'andar këni. ²² Ata bësälän bër xaniw bax gër Yerusalem bën re këni: «Yama Yëngëtir, emun end bëyël eŋ ga lil këŋo nde. Gë panga indexëm iŋ këbi nëcëtënd bëyël bën gër bela.» ²³ Ata *Yesu wac këbi ebi pelëra gë baŋpënëtal baŋo do ko rend: «Mondake hik

endej' eno? Sindan nde këno wāyënd Sindan? ²⁴ Angëmëne bër ebar ebat eni merënd, ax gi ex na nde ebar edebën el ašapër kë šapër? ²⁵ Bëte angëmëne bër ekun ebat eni merënd, ax gi ex na nde ekun elo ayëcar kë yëcar? ²⁶ Awa angëmëne Sindan ebi merelind bër ex gër owun orexëm bën, alati ko lati. Owun orexëm ol ašapër kë šapër do ex kwët endexëm enj! ²⁷ Ala ax kor na exo dîl në iciw ind ar gë ojaw do eno kandëra napul irexëm in. Afo eno bon pere, do eno kap aye exo yëcaxën iciw indexëm inj! ²⁸ Dal in këmun felënd, Kaxanu aseban ko sebanënd beñëñenax bej do gë ocir od šir këno yo! ²⁹ Barikan ar këno šir Angoc Amënëk an, eteban axo cot na: Gayik anëka ri ko amena and din ir din aŋ.» ³⁰ Ga bani rend mëne gë angoc añëñenax hi ko yeyanaxën baxo mondako *Yesu.

End bobinëm bor Yesu do gë nëm enj

³¹ Ata na gër ed bani yeyandëra mondako, ĥatëgu këni bobinëm bor *Yesu do gë nëm. Ga xwëšaw këni fac, lawën këno ala eno macëgu. ³² Bon yëmb bani bër xeta bano lëf gër aciw bën. Ga yëpara këni jey, lilëgu ko ar lawënëgu bano an, re ko: «Yakalëbi fac norix gë bobinëx, ga këni šaland!» ³³ Yaka këno: «Noŋo ngwa ex nëma do nobën ex bëmaŋe bëndam bëñ?» ³⁴ Ga nëkon këbi bër xeta baŋo bën, re ko: «Nëkodëbi nëma do gë bëmaŋe bëndam bëñ. ³⁵ Ar kë rind er yandi këno Kaxanu an, ajo ex abaŋe do gë nëma.»

End apënëtal and ar oned enj

4 ¹ Ata *Yesu këbi sëyalirand gašëxe end Kaxanu enj gër bëña ir anjer and *Galile. Ga xeta këno amëxwër atëm, *Yesu fëra ko polo në ikuluŋ do yëpa ko. Bela bën dek xwëšara këni gër ebar, gër bëña. ² Ata ga këbi sëyalira gë bapënëtal, nëka ko mbaŋ. Er baxo rend: ³ «Baxëtin end ala ar nëca bax oned gër ošënga orexëm enj. ⁴ Ga ko yiš eneda enj, mar lapak gër fëña. Ata yow këni ošël ol, hël këni dek. ⁵ Mar lapak bëte gër aparëfac, gër ed ax ñëmb bana obar, lëgëk ataŋ gayik ax tiw bana. ⁶ And fëtëk oyat aŋ, ĥayëk dek gayik gë odëmbët këm hi bax. ⁷ Mar lapak bëte šit në acëc and gë odëmbën. And lëgëk aŋ odëmbën ok xëšak, ata sëkwanëk ex dëw. ⁸ Barikan mar lapak bëte gër ebar ejekax. Ga lëgëk, rafëk, do rëwëk bon: enjëlir emat ofëxw osas, eno ofëxw ocongebat do eno keme.» ⁹ Ga ĥata ko *Yesu apënëtal aŋo, re ko: «Awa ar gë anëf an, wëlël exo eno.»

¹⁰ And šapër këni bela aŋ, bayi këni *Yesu gë oparëxanda epëxw gë oki odexëm ok. Ata wëka këno: «Inecëñ këy sëyalixënënd gë

baþenëtal?»¹¹ *Yesu yaka këbi: «Wën fo yël këjun Kaxanu, en nang end ðal end šonayak end owun orexëm eŋ. Bër fac bën gë baþenëtal fo këni ýana eni wëlënd.¹² Mëŋ ex ado eni nëkonënd aye, ani wat na. Ado eni wëlënd, abi pëni na, këdi këni nëngwët ola orebën ol do ebi teban Kaxanu^b.»¹³ Ata re ko bëte *Yesu: «Angëmëne wën aŋun pëni ex na apënëtal aŋo, mondake këjun fëni ðek bacëxe baŋ?

¹⁴ «Aneð an kë neðënd eyeyan ed Kaxanu el. ¹⁵ Fëña ir gër ed lapak eneða in ex bela bër sam eni wël eyeyan elo, ataŋ Sindan exo ýow exo dëxët ðek gër oŵëkw orebën. ¹⁶ Bëte aparëfac aŋ ex bela bër sam eni wël eyeyan ed Kaxanu el, gë onënga fo eni ma. ¹⁷ Bari ani gi ex na gë oðëmbët, gogo nde ebi ýepan. And këbi šopara aŋ, ba enëbi cëndën në end eyeyan elo eŋ, ebi cena xali eni ðap caw. ¹⁸ Bëte odëmbën ok ex bër sam eni wël eyeyan ed Kaxanu el, ¹⁹ eni teb ocëmu od aniyani ok, gë oñandi od napul ok, do gë oñandi od eman ok ex këša xali ex tëkwani ebi nëngwët in. ²⁰ Do ebar ejekax el ex bela bër sam eni wël eyeyan ed Kaxanu bën, eni ma ebi nëngwët do ex cënar gër oŵëkw orebën: emax ex dëw ofëwx osas, eŋo ofëwx ocongebat, do eŋo keme.»

End apënëtal and lambo eŋ

²¹ *Yesu ga ðata ko apënëtal aŋo, wëka këbi bër baŋo baxët bën: «Lambo ir fëtën këni in, aňob nde këni ðobënd gë enëp? Axwët nde këni xwëtënd ðila në angaw? Ax gi ex na nde në er ýaŋ këni xawënd?»²² Mëŋ ex, er hi bax yo watërëxe in, awati kë wati. Er hi bax yo ešon-con in, ašana kë šanaya goyat gër angoben!²³ Awa ar gë anëf an wëlël exo eŋo!»²⁴ Baš ko bëte: «Balëkënaliyindën end këni wëlënd eŋ. Gë acariya and kënebi sëýinënd bela aŋ fo këjun wašën wën bëte, ado sëf eŋun tënd motënd. ²⁵ Ar wak eyeyan elo an, Kaxanu abašën këŋo bašën owël ol. Bari ar ðëpëk an, ýoŵey aŋo pëni na.»

End apënëtal and eneða end kë lëgënd gë andexëm eŋ

²⁶ *Yesu šom ko bëte: «Owun or Kaxanu ol er wëndërëk gë end ala ar kë yišënd eneða gër ošënga orexëm fo. ²⁷ Këŋo rašënd nde ba këŋo ferënd nde, hik gëmëð hik goyat, eneða eŋ alëg kë lëg ex ðaf xarak mëŋ axwën an axo nang na ba mondake. ²⁸ Ebar el ðëŋ këŋo rëca ex ðëg ang ondës fo, ex ðaf bële in xali ex neg do ex can, baŋjëra baŋ ex dëw aye. ²⁹ Do and kë sëg aŋ, eni ŋaš gë xorom in and kë ðat ekanara ed beneða aŋ.»³⁰ Wëka këbi bëte

*Yesu: «Gë ine këne wātinaliye owun or Kaxanu ol, gë apënëtal and fe?»³¹ Yaka ko mëj fo: «Ang enjëlir end atëx and *mutarëd fo hik. Dek benedā bend ex gër ebar ro bej, enjëlir ejo xurik ex ba.³² Barikan and këni nef do ex dëg aŋ, ata kë rafënd nëmëc dek bebëlëg bebër ex gër andëdā bën. Benini bej ex derëra xali ošël or gër orën ol eni yëlëra yaŋ.»

³³ Ata *Yesu gë bapënëtal baŋo sëfëtan baŋi end Kaxanu eŋ bela bën ang këni xor ebi pëni ak.³⁴ Abaŋi sëy'ali na gë bapënëtal këm. Barikan and këni hi gë bësëfan bërëxëm fo aŋ baŋi faÿënënd dek.

End Yesu do gë ekoc etëm eŋ

³⁵ Ata kwël yatijo fo, and genëka aŋ, *Yesu fel këbi odexëm: «Kegëtane anjer aŋ.»³⁶ Ga fela këbi amëxwër aŋ, bësëfan bën wëla këno *Yesu gë ikuluŋ ind gër ed yëpa baxo iŋ. Na fo bax bëte bëkuluŋ bëcëxe bëndanjëm.³⁷ And hi këni *Yesu gë bësëfan bën gër ngu aŋ, hatëguk angoc etëm. Men oŋ kë xaninënd bomeŋ bomeŋ xali kë rëmbayand ikuluŋ iŋ.³⁸ Barikan *Yesu mëj y'em këjo rašënd gër epoxy ed kuluŋ gër akwëtaya and gaf. Ata exo nëngëtaxën in, bësëfan bën xeÿ këni šor: «Asëy'ali, doro këne nemiye. Wëj axi bal ex na nde?»³⁹ Ga nëngëta ko na, xeÿan ko ekoc el gë anjer aŋ: «Xey wën, cësinayin!» Ataŋ sebëk ekoc el do anjer aŋ bëte yëmëk ataŋ.⁴⁰ Wëka këbi *Yesu bësëfan bën: «Oko ineŵa yëdaraxën kën go? Ba wën xali gërëgako ane kwëta ex na nde?»⁴¹ Aŋo yëdara këni kaš-kaš xali do këni wëkarënd: «Noÿo ngwa ex ala ajo? Ekoc el do gë anjer aŋ aŵa kë wënd er ko re in?»

End ar gë bangoc bañëjënax eŋ

5¹ *Yesu gë bësëfan bërëxëm bën, ga xegëta këni anjer aŋ, hat këni gër ebar ed Bëšerasa.² Ataŋ ga šëpëta ko *Yesu gër ikuluŋ, šanëgu ko pëlët gër oñeg, ala ar gë bangoc bañëjënax do ko yënd aped-fed.³ Gër oñeg lëg baxo do ala baŋo xor na eno pokëra gë gweÿele-gweÿele.⁴ Band mar abon bano bonënd eno pokëra gër otaxan do gër osapar gë gweÿele-gweÿele. Barikan mëj dek baxo xotënd exo nëtëra dëng-dëng odun ok. Ala ax cot bana ojaŵ od ejo bonaxën ok.⁵ Er baxo xeÿërand cis wec gër banapëra band gër osënd. Asembaÿënaya baxo sembaÿënyand eman eŋ gë oxaÿ.⁶ Sam ga watëgu këjo *Yesu caw, hër ko aped-fed do foxi ko gër lëngw irexëm.⁷ Xeÿ ko: «Ineŵa yandi ki gër ndam *Yesu, wëj Asëñiŵ ar Ar-hik-yaŋ gër orën an? Këla gër oŵac or Kaxanu, këreye narën na!»⁸ Baxo xeÿaxënënd mondako, awël baŋo wëlënd *Yesu ga ko re: «Wën

bangoc bañëjënax, canin gër ala ajo!»⁹ Ata *Yesu wëka këjo: «Mondake këni wacënd?» Yaka ko: Wëno «Benga sir-sir» këne wacënd gayik bangoc bandanjëm hi këmi.¹⁰ Ata bangoc bañëjënax baño këno xarand *Yesu kërebi ñwaÿ na caw, ga xey këbi eni ñawëta ebar ed Êrasa el.¹¹ Xarak ler gër etënd gër ed hi bani na, bambëxwëbëxw banëbi xadacërand na.¹² Ata ga wat kënebi, bangoc bañëjënax bañ xara këno *Yesu: «Cëñëtalëbo mëni dïl bambëxwëbëxw baño!»¹³ Ata wã ko *Yesu. Na bangoc bañëjënax bañ ga ðan këni gër ala, lil kënebi bambëxwëbëxw bañ. Do ang hi bani gër ed kwëre kwëre ak, yëkëta këni gë ongër fo, lapayax këni gër anjer dek kece in, noÿelira këbi dek. Er hi bani në bambëxwëbëxw owëli oki.¹⁴ Ga ðapër këni bëxadac bën, hërëra këni bëjo gër angol, bëjo gër ocënga. Reyarax këni end wat bani eñ. Ata wãraraw këni bela bën, bura-bura gër onang.¹⁵ Ga ðat këni gër ed ebaxo *Yesu, wat këno ar gë bëyël ar benga benga an, ga yëpa ko gë banjëm bañ. Nang këni mëne aye dëñ bakar këjo onden oñ. Yëdara këni xali xurik.¹⁶ Bër wat bax dek er ri baxo *Yesu bën reya këni end ar gë bëyël eñ, do gë end bambëxwëbëxw eñ.¹⁷ Ata ÿana këni këno xarand *Yesu exo dëxëta na gër ebar edebën.¹⁸ Ga ko baka *Yesu polo gër ikuluñ, ar ebax gë bëyël an wëka këjo: «Awa nde këy wa me gi ar enga endey?»¹⁹ Ga ðëp ko *Yesu, yaka këjo: «Maÿil gër ndewën, gër iciw indey. Tëfëtanëxëyëbi dek er rin ki Axwën Kaxanu in, do ang xaÿënan këjo wëj ak.»²⁰ Ata ala ajo waÿi ko do ko femëraxënd end *Yesu eñ gër Bangolepëxw. Areyara baxo reyarand dek er rin baño *Yesu in. Do bela bën dek babi ðarandërand endey eño.

End endënañ ecësëk do gë end asoxari ašëxwëra eñ

²¹ *Yesu xegëtaw ko amaka baka gë ikuluñ in. Barëregu këni gašëxe bela bën gër bëña ir anjer.²² Hatëgu ko na ar bano wacënd Yayëros, alëngw ar aciw acaleya an, lapaya ko gër osapar or *Yesu²³ do ko rend: «Asëy'ali, dam ex exo koti endënañ endam eñ, axara xara këmi, yeye eyo kwëtan otaxan ok exo pakaxën do exo dïyaxën.»²⁴ *Yesu sëfër këni kwël gë Yayëros. Enga end bela eñ kënebi sëfand do këno fimelirand Yesu.²⁵ Xarak asoxari ar baño yexayaxënënd ošat elod bëniy epëxw gë bëki ebaxëna gër enga eño.²⁶ Mbañ soro baxo gër otaxan od bëxora bëranjëm, do faÿ baxo dek napul irexëm in gër oxora, bari axo pak bana. Ado año hi baño kaš-kaš ošëxwëra ol.²⁷ Ga wël ko mëne *Yesu kë xucand, nëfënëfa ko xali sëkën këjo, do xwixwëta ko acud andexëm añ.²⁸ Er yëla baxo mëne ga xaÿ xaÿ këjo exo kwixwëta banjëm bandexëm bañ ata ko fak.

²⁹ Sam ga xwixwëta këno, ošat oŋ sebëk atañ ecan el. Nang ko gër eman endexëm mëne afak dëŋ fak ko. ³⁰ *Yesu nang ko mëne panga indexëm šanëk na. Ata xwëša ko mërëxand gër amëxwër. Nëkona ko gand epoxy do wëka ko: «Noŷo xwixwëtak banjëm bandam baŋ?» ³¹ Yaka këni bësëfan bën: «Ok, këyëbi watënd bela bën ga këni fimelirand nde këy wëkand noŷo xwixwëta ki?» ³² Barikan mëŋ kwël këno šaland ar ri bax eŋo an. ³³ Ata asoxari an këno rëgëñënd anjiŷ aŋ, ga nang ko er hi baŋo in. Wëra ko lapaya ko gër osapar or *Yesu do rey'a ko dek dal in. ³⁴ Barikan *Yesu re ko: «Awël nde abiwën, ga xwëta këy'e fakaxën këy. Maŷil gë emëkw ey'emax do pakël ošëxwëra orey' ol.» ³⁵ Ga ko yey'an mondako bayi baxo *Yesu ga hatëgu këni bela bër hiw bax gër iciw ind alëngw ar aciw acaleya an. Re këni: «Awa anëka xor këno endënaw endey' eŋ! Ine këy'o soroli mama Asëy'ali an?» ³⁶ Barikan ado ga wël baxo eyey'an elo, *Yesu fel këno alëngw ar aciw acaleya an: «Kërey' yëdara na ngëŋ, kwëtale mondako dëŋ.» ³⁷ Gabatak axo ma bana eŋo d'anjëta gër iciw ind Yayëros angëmëne ax gi ex na Piyer, gë Šak do gë Šaŋ, abinëm ar Šak. ³⁸ Ga hat këni gër iciw ind alëngw ar aciw acaleya, *Yesu wat këbi bela bën ga këni renitara axeyënd mbaŋ. ³⁹ And lil ko aŋ, wëka këbi: «Ine kën šëšësinënd go? Ineŵa otes od go ok? Itox iŋ araš fo raš këno, axo cës ex na.» ⁴⁰ Ata ga wël këno, ŷana këni këno wërëy'and. *Yesu nęcët këbi dek ang ebani ak. Ga wac këbi nëm gë sëm ir endënaw do gë bësëfan bër laŋëta baŋo bën, lil këni gër ed xwët bano itox. ⁴¹ Ata *Yesu lëk këno itox iŋ gër ataxan, re ko: «Talita kumi», mëne ngëŋ: Endënaw kanil, ga re këme! ⁴² Atañ kwengweremët endënaw eŋ, xwëša ko ceg do ko yëtënd, anëka sëk baŋo bëniy epëxw gë bëki. Bër wat bax eŋo bën šëg këbi benjëw beŋ ga xurik ašaran in. ⁴³ *Yesu xëŋara këbi aye bëxwën endënaw eni cësinali endey' eŋo. Fel këbi eno yël er ko y'amb in.

End Yesu gër Nasaret eŋ

6 ¹ Ata *Yesu xani ko na, wëŷi ko kwël gër Nasaret, gër ed raf ko. Sëfër këni gë bësëfan bërëxëm bën. ² And hatëguk akey and eteyëta aŋ, y'e ko këbi sëy'alirand gër aciw acaleya. Dek yëmb bani bër obaxët bën, do ga këbi šarandëra këni wëkarënd: «Feye wa šotëgu ko eŋo? Orenik or mondake wa šot ko? Do mondake ko rind becarax bendako rako beŋ gë otaxan odexëm ok? ³ Ax gi ex na nde mëŋ ex afika ar otëx an, asëniw ar Mari an? Ax gi ex na nde bobinëm ex Šak gë Yose, gë Yud do gë Simoŋ? Do bëbinëm bëtoxari beŋ cëŋ, ax gi ex na nde gër ndëbi ro dëŋ

exëni?» Ata në enjo babi ħëpëgënanaxënënd endexëm enj. ⁴ Ata yaka këbi *Yesu: «Alaŵënel ar Kaxanu an, gër angol andexëm fo këno yafënd, ado ðek ðek in gër bërexëm do gë bër ekun ebat gë mëj bën.» ⁵ Ata ecarax gematak aŋo mëndan bana exo di na. Bëšëxwëra bëfënëpëne fo fakën babi ga ħëmbara këbi. ⁶ Mondako ŝaran baŋo *Yesu end oŋëpëgënan odebën enj.

End olaŵën or bësëfan epëxw gë bëxi enj

Ata *Yesu ko sëfërand bëngol bënd ler gër Nasaret bëj ebi tëy'alirax. ⁷ Wac këbi bësëfan epëxw gë bëxi bën, laŵën këbi eni ye bëxi bëxi sam ga yël këbi panga ind enëbi nëcëtaxënënd bangoc bañëŋëanax inj. ⁸ Fel këbi bëte eni mëlayand ošët fo do këreni mëland na: ax gi ex na ey'amb-y'amb, ax gi ex na ambað, ax gi ex na kodı gër bëmboto. ⁹ Barikan eni pedand baped band xalanj, bëte këreni cuđand na bacud baki. ¹⁰ Afel fel babi bëte: «Gër iciw ind kën ħat, bayiyindën na xali yatir kën xuca. ¹¹ Bëte angëmëne en ŋat në angol, do bela bën eni ŋëp enun kwëtaya in ba eni ŋëp enun baxët in, pëxwëcayin obar od lëkak gër osapar orewën ok en kucaxën. Obar oko ex osede or këbi šëndën bela bëjo.» ¹² Ga ye këni bësëfan bën, femërax këni gër bela end eni nëngwët aniyän andebën enj. ¹³ Nęcët kënebi bëyël bëranjëm gër bela. Bëte bëšëxwëra bëranjëm banëbi nëmërand ogu, do bani fakënd.

End ecës ed Ŝaŋ Batis enj

¹⁴ Erod, emun enj, wël bax er baxo rind *Yesu in gayik oŵac or Yesu ol mongwëli wëli bax. Bërëmar are bani rend mëne *Ŝaŋ Batis, ar babi buyind bela an xaniwëk gër ecës, mëj šotaxën ko panga ind ko rixënënd becarax inj. ¹⁵ Na fo bani bër bax rend mëne alaŵënel Eli xaniwëk gër ecës. Na fo bani bëte bër bax rend mëne alaŵënel ar Kaxanu abat, ang ebani akarëk ak, xaniwëk. ¹⁶ Barikan, Erod ga wël ko beŋo ðek, re ko: «Yama *Ŝaŋ Batis ir fodëtën bamo gaf ga xaniwëk nde gër ecës.» ¹⁷ Erod mëj dëŋ re bax eno tëra *Ŝaŋ Batis do eno pokëra gë gwey'ele-gwey'ele lëf gër epëra gayik anëp nëp baŋo ga watar bani gë Erojad, alindaŵ ar abinëm Filip an. ¹⁸ Enimin, *Ŝaŋ Batis mondako baŋo fëlend Erod: «Ax ñap ex na ey'o kan abinëx asoxari arexëm an.» ¹⁹ Ata Erojad mbaŋ ŝus baŋo Ŝaŋ Batis do yandi baŋo eno ðaŵ, bari abaxo xor na. ²⁰ Ado Erod ayëda baŋo yëdand *Ŝaŋ Batis ga nang baxo mëne ala ar ŝenene ex, aŵënëk ex. Mëj bayik abaŋo seß na eno dixëra. ðek baxo šëndënd and këjo wël aŋ xarak anëngan dëŋ baŋo nënganënd obaxët ol. ²¹ Ata Erod ri ko ofëna

or ekwitaxën ed akey and rëw këno. Wac këbi gër ñambëran bëlëngw bën do gë bemun bend ocoroda beŋ, ebar ed *Galile el dek. ²² Ga lilëgu ko abiw ar Erojad gër ed yëpara bani, wan ko xali nëngan këbi Erod gë bër wacëraw babi gër ofëna bën. Ata Erod, emun eŋ, fel këŋo endënaw eŋ: «Mëkale er yandi ki yo, wëno ayël këmi yël.» ²³ Ga yaŋar ko baŋ ko: «Er këye xara yo ayël këmi yël, ado ex gido mi cet ja mërëxand ebar ed gër ed wun ko ro el.» ²⁴ Ata ŋan ko endënaw eŋ, wëkaw këŋo nëm Erojad: «Inëwa këmo xara emun eŋ?» Yaka këŋo: «Karalo gaf ir ŋaŋ Batis in, ar këbi buyind bela an.» ²⁵ Ga wërëŋetaw ko aŋand lëf gër ed exo emun, xara këŋo: «Er yandi ke eyë yëlëgu gërëgako gaf ir *ŋaŋ Batis in polo në inëp.» ²⁶ Ata emun eŋ hi këŋo këŋ gër emëkw, ŋena këŋo. Barikan ga yaŋar baxo xali wël këno bër ofëna bën, ax mënd bana eŋo dëc endënaw eŋ er xara ko in. ²⁷ Emun eŋ lawën këŋo ataŋ anëkona arexëm abat exo mëlaw gaf ir *ŋaŋ Batis in. ²⁸ Ye ko, fodëtëgu ko gaf ir ŋaŋ Batis in gër ed fëra bano do wëlaw ko në inëp. Fëxwën këŋo endënaw eŋ. Endënaw eŋ ŋena ko yëlëx këŋo nëm. ²⁹ Bësëfan bër *ŋaŋ Batis bën ga wël këni endey eŋo, y'en këni eman endexëm eŋ gër epëra do wëxëta këno në yëg.

End eñëmbën ed eyamb yamb eŋ

³⁰ Oparëxanda ok ga bakaraw këni gër *Yesu, rey'a këni dek bebër riw bani bën do gë dek end sëyaliraw banëbi bela eŋ. ³¹ Ata yaka këbi *Yesu: «Awa yowën ene nacëtaye në er tëb en teyëtax təkër!» Mbaŋ ebani bela bër xeta babi bën: bëjo këni yend bëjo këni hatëgund, ax mënd bana ang këni yambëra ak. ³² *Yesu gë bësëfan bën fëra këni polo në ikuluŋ eni nacëtaxën. ³³ Ata bela bëranjëm wat kënëbi ga këni ye, xwita kënëbi. Do angol and ex yo bani xanirawënd eni ye olëngët, gogo nde ga hatët këni. ³⁴ And bani ŋepëtand gër ikuluŋ aŋ, *Yesu wat këbi bela ga barëreŋu këni xali hi këni amëxwër atëm. Anjo xaŋënan këŋo xali gayik er hi bani ang opey od gë axadac këm fo. Na sëyalira babi bëranjëm xali nëkak. ³⁵ Ga kë xwëyar bësëfan bërexëm bën sëka këno *Yesu do re këni: «Asëyalı, ro gër ed hi këne apuy ex do anëka wëdëk eñan eŋ. ³⁶ Pelalëbi bela bën eni capërëra gër ocënga, ed bëñëpa el, do gër bëngol bënd ler ro eni yëcërax er këni yamb in.» ³⁷ Barikan mëŋ yaka këbi: «Yëlinëbi wën dëŋ er këni yamb in!» Yaka këno: «Ba mi ye mi yëcëgu mburu në batama okeme oki band kodı nde, mëni dëbaxën dek ako?» ³⁸ Ata wëka ko *Yesu: «Bamburu banjëgwe wa lëkaya kën? Yeyin en nangëgu!» And wëkaraw këni aŋ, yaka këno: «Bamburu banjo do gë oxan oxi.» ³⁹ Anjo re ko enëbi pel bela bën dek eni

ñëpara bëmëxwër bëmëxwër gër ondës ocëkët. ⁴⁰ Ata yëpara këni bëmëxwër bënd mar bela keme, bëño ofëxw oco. ⁴¹ *Yesu ga wëd ko bamburu banjo bañ do gë oxan oxi ol, xeña ko orën ol do šëkwa këño Kaxanu. Ga xwët ko, hëbëndër ko bamburu bañ do yël këbi bësëfan bën eni cet. Bëte mondako fo šet babi oxan ol xali šot këni bën dek ang yëmb bani ak. ⁴² Na yambëra këni xali wëd këni bën dek. ⁴³ Ata bar këni bësëfan bën bakange epëxw gë baki bacaxaken band mburu ind bayëta bax bañ do gë oxan ol. ⁴⁴ Bër lëba babi *Yesu bën er ebani, bësošan bën fo, owëli oco.

End Yesu gër men eñ

⁴⁵ Atañ ga xucak eño, *Yesu nëyali këbi bësëfan bërëxëm bën eni dëngwa gë ikuluñ iñ ekeg ed anjer, gër Betësayida do mëñ bayi ko na ebi pela bela bën. ⁴⁶ And fela këbi añ, yë ko yañ në etënd exo calex. ⁴⁷ Ga šëlak eñan eñ, bësëfan bën hat këni gë ikuluñ iñ mërëxand ir anjer xarak ekeg elo bayiw baxo *Yesu gër ebar. ⁴⁸ Wat këbi bësëfan bën ga šopa këbi ewac el gayik aped-fed gë ekoc etëm bani xasënd gë ikuluñ iñ. Emëd ekarëk el, *Yesu këbi sëfand do ko wëñënd yañ gër men ang gër ebar fo. Ga sëk këbi, yandi këño ebi cand. ⁴⁹ And wat këno ga ko wëñëta yañ gër men añ, bësëfan bën yëla këni mëne oñey ex, ax gi ex na mëñ. Ata ses këni šor. ⁵⁰ Ga këno nëkon, bën dek šëg këbi benjëw beñ. Atañ yeyaneli këbi *Yesu: «Kapinayin! Wëno ex, këren yëdara na.» ⁵¹ And hi ko polo gër ikuluñ añ, xucak ekoc el. Ata bësëfan bën dek šaran babi endexëm eñ. ⁵² Gayikwa yoweÿ abi pëni bana ecarax end mburu eñ: ga fod babi.

End epakën ed bësëxwëra gër ebar ed Genesaret eñ

⁵³ Ga xegëta këni anjer añ, hat këni gër ebar ed Genesaret. ⁵⁴ And šëpëta këni gër ikuluñ añ, bela bën xwita këno atañ *Yesu. ⁵⁵ Ata wara këni enëbi mëlaraw bësëxwëra bën monëbi gër banakaya bandebën. Motëfelira bano sëfelirand *Yesu gand ed ko yë yo. ⁵⁶ Gër ed ko lil yo, hik ingol, hik angol atëm, hik ošënga, tar fëña in banëbi xwëtënd bësëxwëra bën do bano xarand ebi teb eni kwixwëta ndakañ ambana and acud andexëm añ. Do dek bër baño xwixwëtand bën afak bani fakënd.

End bapela band bëxarëk eñ

7 ¹ Akey amat, Ofariseñ do gë bësälän yow bax gër *Yesu ga xaniw këni gër Yerusalem. ² Ata wat kënebi bësëfan bërëxëm bërëmar ga xoba këni gër eyambëran gë otaxan obuyaraxik, mëne ngëñ nebarëxe. ³ Xarak Ofariseñ ok do gë Bësëwif bën dek

abani y'ambëra na nebarëxe šenene otaxan ok, ang rëp bax gër bapela band bëxarëk bërebën ak. ⁴ Angëmëne në akwëndaya and gër angol ye bani, and këni wāyī gër iciw̄ aṅ din bani nebarand aye eni y'ambëraxën. 'Bëte mbaṅ e ebax bend akarëk bend bani fëbënd beṅ: eneb ed onëp, eneb ed ofeyā el do gë ed bandun band yawale el. ⁵ Ofariseṅ ok gë bëšalen bën wëka këno *Yesu: «Bësëfan bërey bën inewā këni liyaxënënd mondako, ga këni y'ambërand gë otaxan obuyaraxik, do ani tëfënd na bapela band bëxarëk bërebi baṅ?» ⁶ Ata Yesu yaka këbi: «Ata ala wënel Esayi dāl re baxo mëne wën bëyëṅenax bër kë labayand hi kën. Ga yëgw ko wa:

“Bela bëjo gë etëy el fo këne fëbënd,
Anjëlan andebën aṅ caw hawëta ke;
⁷ Asoro fo këni sorond cale indebën iṅ,
Osëyali orebën ol bapela band bela fo ex^c.”»

⁸ Ata re ko bëte *Yesu: «Wën, kë yepënënd er re ko Kaxanu in do kën fëbënd bapela band bela. ⁹ Kën yepënënd apela and Kaxanu aṅ do kën fëbënd amërëwëra andewën. ¹⁰ Ga re ko Moyis: “Wëj ala an pëbëlëbi norix gë sorix,
Ar këṅo xare yo nëm ba sëm ar edaw̄ ex^d.”

¹¹ «Barikan wën këbi sëyalind bela bën: And ki xara yëy norix ba sorix aṅ, axor këy xor eyo pel mëne gë er ebax eyo dëcaxën in “Korëbaṅ” ex, mëne ngëṅ Kaxanu yël këy'o. ¹² Ax gi ex na nde në end apela andewën aṅo, bela bëranjëm anëbi dëcand na bëxarëk bërebën bën? ¹³ Ata mondako kën yepënënd eyey'an ed Kaxanu el gë apela and yerët kën gë andewën dëṅ. 'Bëte awata wata kën bemenak bend ang eṅo ak.»

¹⁴ *Yesu wac këbi gašëxe bela bën. Ga sëka këno amëxwër atëm, re ko: «Wën dëk baxëtine de aye eṅun pënixën. ¹⁵ Yowey ax gi ex na er kë lil gër ala do eṅo buyarën. 'Barikan er kë šanënd in këṅo buyarënënd. ¹⁶ Awa ar gë anëf kala, baxëtëlexo eṅo.» ¹⁷ And lil ko *Yesu lëf gër iciw̄ aṅ, ga sebëgu këbi fac amëxwër aṅ, bësëfan bërexëm bën wëka këno ebi paṅyën apënëtal aṅo. ¹⁸ Ata re ko: «Okò, wën bëte an gi ex na nde gë orenik? Aṅun pëni ex na nde mëne yowey ax gi ex na er kë lilënd gër ala do eṅo buyarën? ¹⁹ Er kë lilënd gër ala in gër acël kë hatënd, ax gi ex na gër emëkw. Do and kë hi gër acël aṅ, ex paṅyërax gër apuỹ.» Ata gë eyey'an elo wāsin babi *Yesu mëne ey'amb y'amb ed ex yo awën wënëk. ²⁰ Er re baxo mëne er kë šanënd gër ala in

^c7.7 Esayi 29.13

^d7.10 Andocane 20.12

këno buyarënënd. ²¹ Gër emëkw ed ala kë ÿanand xali ex can: banjêlan bañêjênax bañ, gë eñac eñ, gë orek ol, gë edawër el; ²² gë orekar ol, gë aņana and kodî aņ, gë oxeÿ ol, gë njifa ind bela iñ, gë asëk alakirand fo in, gë oyakërax ol, gë ocir od Kaxanu ok, gë ndafënan iñ, do gë ofëñirëx ol. ²³ Eyo gër emëkw kë ÿanand beño dek, do and kë şan aņ eño buyarën ala an.

End asoxari aliyer eñ

²⁴ Ga xucak eño, *Yesu ÿe ko gër ebar ed këni wacënd Tir. Hat ko yir fo në iciw ga xey këno eni nangëra bela bën mène mëñ yowëk, barikan gogo nde ga nangëraw këni. ²⁵ Ga wël ko nëm ir endënaw end hi bax gë angoc añêjênax, yow ko lapaya ko gër osapar or *Yesu. ²⁶ Asoxari ajo Agërek ebaxo do xaniw baxo gër Fenisi gand ebar ed Siri. Axara xara baño *Yesu eño necët angoc añêjênax aņ gër abiw. ²⁷ *Yesu yaka këno: «Cënîl pere eni med obaş ol. Eceмар ed këni ÿambënd obaş el ax ye ex na eyëbi đapën bëkwërëkwër.^e» ²⁸ Re ko asoxari an: «Eyo đal ex Axwën, barikan bëkwërëkwër bëñ đila gër ed këni ÿambërand obaş këni wëdarand bëngacan bënd këni lapëtarand bëñ.» ²⁹ Ata re ko bête *Yesu: «Awa në end eyeyan elo ayakali këmi yakali. Maÿil, angoc añêjênax aņ anëka şan ko gër abix.» ³⁰ And wãÿi ko asoxari aņ, sëkëx ko mène angoc añêjênax aņ anëka şan ko gër abiw, alaki fo alaki baxo gër angaw.

End apaxo eñ

³¹ *Yesu ga xani ko na gër ebar ed Tir, ko wãÿind ond gër ebar ed *Galile oñ na do ko xucand gër ed Sidorj el. Bëña ir anjer in baxo sëfand gand bebët ir «Bangolepëxw.» ³² Fed këni gë bela ga këno wëlanëgu apaxo, ar bax yeyanënd gë ojaw fo. Na xara këno eño njemba exo pakaxën. ³³ And nacët këno caw gër ed hi bani bela aņ, *Yesu şo ko banëf band apaxo bañ, gë obasa odexëm ok, do wiş këno gë bato bañ gër aniw. ³⁴ And xeña ko orën aņ, yën ko atëm, re ko: «Efata», mène ngëñ Dëmëtayayin. ³⁵ Atañ lëmëtayak banëf bañ do lëkwëtarëk aniw aņ, apaxo aņ ÿana ko ko yeyandërand şenene. ³⁶ *Yesu xëña këbi eni cësinali endey eño. Barikan axëña yo axëña bela bëjo año bani reyarand kaş-kaş. ³⁷ Mokuri xuri bax ang şaran bañi xali bani rend mène *Yesu becaraxik fo ko rind. Banëf band bër bapaxo bañ ko lëmëtënd, do baniw band bamuma bañ ko lëkwëtënd eni yeyandëraxën.

^e7.27 Bëşëwif bën ođañët banëbi wacënd bër benëng becëxe bën.

End eñëmbën ed mburu eñ

8¹ Akey amat, bela bën ga barërëgu këni omëxwër otëm, xeta këno gašëxe *Yesu. Ga wata ko mëne bela bëjo er yamb in ani cot bana, wac këbi bësëfan bërëxëm bën do re ko: ²Nëkoyinëbi bela bëjo, dek ke xaÿënanënd elod bakey batas këne sëfarand, bari ani gi ex na gë eÿamb yamb. ³And këmëni fela yambërarëxe añ, bon këni sorox gër fëña gayik bërëmar caw xaniw këni. ⁴Yaka këno bësëfan bën: «Mondake wa kënëbe lëbaye tëb ro?» ⁵Año wëka këbi *Yesu: «Bamburu banjëgwe wa lëkaya kën?» Yaka këni: «Banjongëbaki.» ⁶Fel këbi bela bën eni ñëpara gër ebar. Ga xana ko ko bamburu banjongëbaki bañ, šëkwa këño Kaxanu, hëbëndër ko do yël këbi bësëfan bën enëbi cetëra amëxwër añ. Ata šet këno ala kala aton dek ang ebani ak. ⁷Bëte bëngan ebaxëna, ga xana këbi *Yesu, šëkwa këño Kaxanu do re ko bëte enëbi cetëra bela bën. ⁸Na yambëra këni xali wëd këni. Bayitarak mburu in në bakange banjongëbaki. ⁹Bela bër lëba babi na yatijo bën er hi bani në owëli onax. Ata ga yambëra këni, *Yesu fel këbi eni maÿira. ¹⁰Atañ mëñ gë bësëfan bërëxëm bën fëra këni gër ikuluñ do kwël ye këni gër ebar ed Dalëmanuta.

End amatinali and gër orën eñ

¹¹Akey amat, Ofariseñ yow baxëna na eno mëkara *Yesu. Ga yandi këbi eno bon, wëka këno ebi masin ecarax emat eni nangaxën mëne gër orën xaniw ko. ¹²Ata yepandëra këño *Yesu gër onden ondexëm endebën eñ, yën ko atëm do re ko: «Wën bela bëjo, ineña këne wëkaxënënd mun masin ecarax en nangaxën mëne gër orën xaniw këme? Dal in këmun felënd, ecarax an wat na.» ¹³And hata ko eño añ, *Yesu baka ko polo gër ikuluñ eni kegëtaxën anjer añ gë bësëfan bërëxëm bën.

End lewir ir Ofariseñ eñ

¹⁴Bësëfan bën axwëya xwëya bani eni pena mburu in. Amat fo wëlali bani gër ikuluñ. ¹⁵Ata re ko *Yesu: «Kwëÿëtayin lewir ir Ofariseñ in do gë lewir ir od Erod in^f.» ¹⁶Ata ga wël këni eño, bësëfan bën këni yëland mëne ga bani gë mburu këm yeyanaxën baxo mondako *Yesu. ¹⁷Ga wata ko *Yesu mëne mondako këni yëland, wëka këbi: «Ineña kën yëlxënënd mëne ga hi këne mburu këm yeyanaxën këme mondako? Xali gërëgako añun pëni

^f8.15 Yesu, ga yeyan ko mondako, er yandi baño ebi pëni mëne eni kwëÿëtand er wata bani Ofariseñ do gë od Erod in.

ex na nde er re këme in? Wën ÿoŵeÿ an kaman ex na nde pere?
¹⁸ Ata wën and mokem xem këjun de ogaf ok. Gë bangës hi kën bari an watërand na, gë banëf hi kën, bari an wëlërand na. ¹⁹ An kwita ex na nde gë bamburu banjo lëba bamëni bela owëli oco? Do bacaxaken band bayëtara babi ban, bakange banjëgwe bar ban?» Yaka këno: «Bakange epëxw gë baki.» ²⁰ Bëte an kwita ex na nde and lëba bamëni gë bamburu banjongëbaki bela owëli onax an? Bakange banjëgwe fëxw banun bacaxaken band bayëtara babi ban? Yaka këno: «Bakange banjongëbaki.» ²¹ Ata re ko bëte *Yesu: «Do wën xali gërëgako, ÿoŵeÿ an kaman ex na nde?»

End Yesu do gë ašiwëk ar gër Betësayida enj

²² *Yesu gë bësëfan bën hat këni gër Betësayida. Wëlanëgu këno na ašiwëk do xara këno enj pakën. ²³ Ata *Yesu lëk këno ašiwëk an gër ataxan do las këno xali šan këni ingol inj. Ga xwëša këni, wiš këno gër bangës do fëd këno. And fëdët këno an, wëka këno: «ÿeÿ nde këy watënd na?» ²⁴ Ga xëwëta ko ašiwëk an, re ko: «Në ewat mëni bela bën ang batëx fo, bari ayëxëra këni yëxërand de.» ²⁵ *Yesu fëd këno gašëxe. And fedët këno an, ašiwëk an fak ko ata, do ko watërand šenene. ²⁶ *Yesu fel këno exo maÿi gër ndebën, kërexo baka na gër ingol.

End Piyer do gë Yesu enj

²⁷ *Yesu gë bësëfan bërexëm bën ye bax gër bëngol bënd ler gër Sesare ir Filip. Gër fëña, wëka këbi: «Gër onang or bela, wëno noÿo këni rend hi këme?» ²⁸ Yaka këni: «Bela exëna bër kë rend wëj ex *Šarj Batis; bëjo wëj ex alaŵënel Eli, do bëjo bëte wëj ex, alaŵënel ar Kaxanu abat, ang bëtëraw këni ak.» ²⁹ «Do wën cëj, ine këne rend?» Yaka këno Piyer: «Wëj ex Afexën an.» ³⁰ Ata *Yesu xëña këbi xali mëne enj ala këreno pelëd na.

End ecës ed Yesu enj

³¹ Ata amëd anjo ÿana baxo *Yesu këbi felënd bësëfan bën mëne, mëj Asëniw ar ala an, mban ko soro. Bëxarëk bër Bëšëwif bën, gë bëšadaxan bëlëngw bën do gë bëšalen bën ašus këno šus xali eno dëxw gër ecës. Barikan gë akey atasën an, exo kani gër ecës. ³² Kerët felëra babi bësëfan bën bejo. Ata Piyer ga nacët këno këno rexërand. ³³ Barikan *Yesu ga nëkona ko gand bësëfan bërexëm, xëyan këno Piyer: «Nacëtaxële fa Sindan, anjëlan andey anjo and bela fo ex, ax gi ex na and Kaxanu!» ³⁴ Ata and wac këbi amëxwër do gë bësëfan bërexëm an, re ko: «Ar ÿandi këno exe tëf an tebëlexo ebal ed gaf irexëm fo el.

Gilexo aŵelëk ar exo toro mbaŋ në end oŵac oram exe tēfaxën.
³⁵ Ar kë xwël aniyān andexëm an, anemin ko nemin. Barikan, ar kë nemin aniyān andexëm në end oŵac oram do në end Atēfētan an, afexën ko fexën. ³⁶ Ineŵa këŋo feca ar kë šotëra dek bebër hik gër ngwën ro bën xarak axo pexën ex na enjēw endexëm eŋ?
³⁷ Do gë ineŵa ko nëmb ala an enjēw endexëm eŋ? ³⁸ Ar këŋo šēfēnan yo endam, do gë end eyey'an edam eŋ, mērëxand ir anjex and kë rind orekar do and bēwëndëran aŋo, wëno Asēñiŵ ar ala an bēte ašēfēnan ke šēfēnan endexëm eŋ yatir këme bakaw gë enjāran end Faba eŋ do gë omeleka omēnëk ok.»

9 ¹ Ata re ko bēte *Yesu: «Dal in kēmun felënd, ang xwēšara kën ro ako, bërëmar ani cēs na watërëxe owun or Kaxanu ol ga yowëk gë panga itēm.»

End enjāran end Yesu eŋ

² Ga xucak bakey banjongamat, *Yesu wāc këbi Piyer gë Šak do gë Šaŋ eno đañëta yaŋ në etënd ecakax. Ga ĥat këni, owati or eman end *Yesu ol nëngwëtak gë ogës odebën. ³ Wëdëk banjëm bandexëm baŋ kë yegënd jing-jing do fešëk nëmëc ang ko xorëdoxo ala exo pešën anjëm gër ebar ro ak. ⁴ Ata bēsëfan bēsas bën wat kënëbi pëlët Eli gë Moyis ga këni xanar gë *Yesu. ⁵ Piyer ga fab këŋo *Yesu, re ko: «Asëy'ali, bon yedox ene bayiye ro! Dine baner batas: amat andey', amat and Moyis do aŋo and Eli.» ⁶ Piyer abaxo nangënd na er ko rend in, gayikwa anjiy aŋ lëk babi xali xurik mëŋ do gë bošandaŵ. ⁷ Aŋo fedawëk aŋar do lab këbi kwëc. Wëlik oniŵ ga kë re: «Awa ajo ex de Asēñiŵën, ar pëlöt gër yomb iram an, baxëtindëno.» ⁸ Ataŋ bēsëfan bēsas bën nëkonara këni jey', wat këno *Yesu gabat. ⁹ Ga këni šëla etënd el, *Yesu xëŋa këbi mëne ala këreno pelëf na er watëgu këni in xali mëŋ Asēñiŵ ar ala an exo kani gër ecës. ¹⁰ Ga xwëtaya këni gër oŵëkw eyey'an elo, këni wëkarënd bën bēsas er wacayak ekani ed gër ecës in.

¹¹ Ga xucak eŋo, bēsëfan bën wëka këno *Yesu: «Inecën këni rend bēšalen bën mëne afo exo yow pere Eli đamana exo yowaxënëgu afexën an?» ¹² *Yesu yaka këbi: «Eyo Eli ayow ko yow exo kanindëra bey' dek. Ax gi ex na nde aŷëgw yëgw këni bēte mëne wëno Asēñiŵ ar ala an, ašus këne šus bela bën do ene torondëra mbaŋ? Ine yëla kën wën? ¹³ Gërëgako, nangin mëne Eli anëka yow ko, barikan ang yëgw këni endexëm ak, wëlaya këno ang yandi këbi ak.»

End lëmëta ind gë angoc añëjënax enj

¹⁴ And baka këni *Yesu, gë Piyer, gë Şak do gë Şaŋ gër ed ebani bësëfan bësëxe aŋ, sëk kënëbi amëxwër atëm and bela ga xeta kënëbi do wat kënëbi bëte bësälän ga këni şampëre gë bën. ¹⁵ Bela bën ga wat këno *Yesu, şaran këbi bën dek do këni xaşërënd endexëm enj eno cëma. ¹⁶ Ata *Yesu wëka këbi bësëfan bër şëni baŋo bën: «End ineŵa kën şampërend gë bëjo?» ¹⁷ Yakaw ko gër amëxwër asoşan abat: «E Asëyali, lëmëta iram in wëlanëgu këmi. Gë angoc añëjënax and kë xanënd oniŵ lapar këni. ¹⁸ Gër ed ex yo këŋo rebënd do exo hatëndërend oÿënga oŋ, gë ocupërëşup ok gër etëy xali, exo ŋaÿ cemeŋ. Axara xara këmëni bësëfan bërey bën eno nęcët angoc añëjënax aŋ, bari ano kor ex na.» ¹⁹ Ata re ko *Yesu: «Ata wën anjex and bela bër gë oŋëpëgënan hi kën de. Xali niye fa këme bayi gë wën? Xali niye fa këmun buŋan? Mëlanëgune tan lëmëta in!» Ata wëlanëgu këno. ²⁰ And fabër këni gë *Yesu aŋ, angoc añëjënax aŋ yëngëndëra këŋo lëmëta ijo. Węc ko gër ebar do ko xënëcëtarand gë ocupërëşup ok gër etëy. ²¹ Na ex *Yesu wëka këŋo sëm ir lëmëta: «Elod niye ko hind mondako?» Yaka ko: «Elod imeja. ²² Erjo daŵaxën, angoc añëjënax aŋ alap këŋo lapënd: baŋo gër xođux, baŋo gër men. Barikan wëj angëmëne yeÿ xor këy na, këla kaÿënanëlexi wa, këla dëcalëbo! Kaÿënanëlexi biyi!» ²³ Yaka këŋo *Yesu: «Re këy angëmëne yeÿ xor këy... Gër ar xwëta ke wëno an, beÿ dek wëndëk.» ²⁴ Ataŋ xaka ko sëm ir itox: «Wëno axwëta xwëta këmi. Maraw eÿe dëca wëno ar gë oŋëpëgënan aŋo!» ²⁵ *Yesu wat këbi bela bën ga këni wëraraw bura-bura endexëm enj. Xeŷan këŋo angoc aŋ: «Wëj angoc añëjënax and kë xanënd oniŵ, canël gër lëmëta ijo ga re këme! Bët din kërey bakaw na.» ²⁶ Angoc añëjënax herëndëra këŋo, yëngëndëra këŋo xali lëmëta in do kwël şan ko. Ata lëmëta in, şet gër ebar, laki ko ang aşësëk fo. Bëranjëm bax rend mëne anëka xoti ko. ²⁷ Barikan *Yesu lëk këŋo gër ataxan. Ga xanin këŋo kwengweremët, itox in xwëşa ko ceg.

²⁸ And ŵaÿi këni *Yesu gë bësëfan bën gër iciŵ aŋ, wëkax këno: «Inecëŋ sëkwanaxën këmi monęcët angoc añëjënax aŋo?» ²⁹ *Yesu yaka këbi: «Angoc añëjënax andako rako aŋ gë cale fo ko şanënd!»

³⁰ Ga xani këni na gër hi ebani, *Yesu gë bësëfan bën ye këni cangët ebar ed *Galile el. Axey xey baŋo eni nang bela bën gër ed hi ko. ³¹ Bësëfan bërexëm bën babi sëy'alirand do babi felënd mëne mëŋ Asëniŵ ar ala an asëra këno sëra do eno daŵ. Barikan

yatir akey atasën axani ko xani gër ecës. ³² Ayëda bani yëdand 'Bësëfan bën eno mëka ba ine ex ekani ed gër ecës. Ababi fëni na ine ex eyey'an elo.

End asëfan alëngw eŋ

³³ *Yesu gë bësëfan bën hat këni gër Kafarënowum. And hi këni lëf gër iciw̃ aŋ, w̃ëka këbi: «End ineŋa ban šampërewënd gër fëña?» ³⁴ Šësina këni y'em gayik gër fëña end ba noŋo hik asëfan alëngw an bani xanarëgund. ³⁵ And yëpa ko aŋ, *Yesu re ko: «Angëmëne ala eŋo yandi exo gi alëngw gër enga endam, gilexo abemban ar ðek. Gilexo bëte ariyenin ar bela ðek!» ³⁶ Ata *Yesu felaw këŋo itox, xwët këŋo mërëxand, re ko: ³⁷ «Ar këŋo lëkaya yo itox indako rako në end oŋac oram, wëno dëŋ lëkaya ke. Ar ke lëkaya an, anëka lëkaya këŋo bëte ar laŋwënëgu ke an, ax gi ex na wëno fo lëkaye ke.»

³⁸ Ga xucak eŋo, asëfan ar bano w̃acënd Šaŋ an fel këŋo *Yesu: «Asëy'ali, biyi ar këbi nęcëtënd bëyël gër bela watëgu këmo, xarak axo gi ex na ar enga endebi.» ³⁹ Yaka këŋo *Yesu: «Ar kë rind ecarax gë oŋac oram an, wën këreno cëban na gayik ala ax kor na exo di mondako bëte exo cena exe yey'anan eñëŋenax. ⁴⁰ Ar abo koŋër ex na an, arebi ex. ⁴¹ Ar këŋun rëmbën yo men gayik bër *Kërisët hi kën an, ðal in këmun felënd, ašot ko šot amašën andexëm aŋ.»

End beñëŋenax eŋ

⁴² «Barikan ar këŋo lënan eñëŋenax abat gër bër w̃ak endam ado ex gi itox, er feca doŋo eno dëxën angaỹ aŋoxixën and ey'amb, do eno ðap gër anjer eŋo noŋilëxën. ⁴³ Angëmëne ataxan andey' aŋ ki lënanënd eñëŋenax eŋ, kacal ñot ey' ðap! Pecanëlexi ey' ðil gër aniyän and din gë ataxan amat gë exi bayi tak baki do ey' ŋat gër xodux or ax ðomind na. ⁴⁴ [Fën oŋën ol ani cësënd na, bëte xodux ol ax ðomind na.] ⁴⁵ Angëmëne sapar irey' in ki lënanënd eñëŋenax eŋ, kacal ñot ey' ðap! Pecanëlexi ey' ðil gër aniyän and din gë sapar ibat, gë exi bayi tak oxi do Kaxanu exi ðap gër xodux or ax ðomind na. ⁴⁶ [Fën oŋën ol ani cësënd na, bëte xodux ol ax ðomind na]. ⁴⁷ Angëmëne angës andey' aŋ ki lënanënd eñëŋenax eŋ, nongoloyëtël ey' ðap! Pecanëlexi ey' ðil gër owun or Kaxanu gë angës amat, gë exi bayi tak baki do Kaxanu exi ðap gër xodux ax ðomind na ⁴⁸ [Fën oŋën ol ani cësënd na, bëte xodux ol ax ðomind na]. ⁴⁹ Gayikwa ala ar ex yo ang ongal fo ko sëk gë xodux ol. ⁵⁰ Ongal oŋ er šenene ex, barikan

and kë xac aŋ, mondake kë yëw̄ gašëxe? Nëwël ex ola orewën ol ang ongal fo en cotaxën aketëxeta aŋ gë bela bësëxe bën.

End ecapër ed eñer eŋ

10¹*Yesu ga xani ko na, ko y'end ond gër ebar ed *Yude oŋ, ekeg *Yurëdeŋ in. Ata barërëgu këni gašëxe bela bën, bamëxwër bamëxwër, do xeta këno. Do mëŋ ang wër baŋo ak, këbi sèy'alirand end Kaxanu eŋ. ²Ata Ofariseŋ ok y'andi këbi eno di atëy'. Ga sëka këno, wëka këno: «Aÿap nde y'apëk asošan eŋo pela alindaw̄?» ³*Yesu yaka këbi: «Ineŵa fel këŋun Moyis?» ⁴Re këni: «Moyis ga re ko mëne icën iŋ ñëgwënëleŋo alindaŵ kayëta ir acapëra eŋo pelaxën.» ⁵Aŋo re ko *Yesu: «Në end emëš endewën eŋ, yëgwënaxën këŋun apela aŋo. ⁶Barikan and y'anak ngwën aŋ, and baŋ' këbi Kaxanu bela aŋ, er ri babi asošan an gë asoxari an. ⁷Mëŋ ex asošan an afo ebi ŋawëta nëm gë sëm, do eni bar gë alindaŵ. ⁸Bën bëxi bër y'ërërëk bën eni gi eman emat, ani bo na gaf gë gaf. ⁹Mëŋ ex, Kaxanu and këbi bar eñer asošan gë asoxari aŋ, ax ñap ex na ala ebi capëreli.» ¹⁰And baka këni gër iciw̄ aŋ, bësëfan bën wëka këno *Yesu ebi paŷën endey eŋo. ¹¹Ata re ko: «Asošan ar këŋo fela yo alindaŵ do eŋo ñër asoxari ašëxe, në emenan eŋo asoxari aŷanar an gayik orekar këni rind gë axinëm an. ¹²Bëte angëmëne asoxari eni capër gë icën indexëm iŋ do exo y'e eŋo ñërëx asošan ašëxe, në emenan eŋo asošan aŷanar an gayik orekar këni rind gë axinëm an.»

End Yesu do gë obaš eŋ

¹³Bela wëlaw babi na obaš gër *Yesu ebi calen mokwëtan otaxan ok. Barikan bësëfan bën xeyënaxën kënebi. ¹⁴Ata xoŷ ko *Yesu ga wat eŋo. Wac këbi bësëfan bën, re ko: «Tebinëbi obaš ol eni y'ow gër ndam, kërenëbi pëng na gayik bër hik ang obaš ak bën xwënëk owun or Kaxanu ol. ¹⁵Dal in këmun felënd, ar ax ma ex na owun or Kaxanu ol ang itox fo an, axo dël na gër owun olo.» ¹⁶Ata *Yesu ga wëgara këbi na obaš olo, šalendëra këbi mokwëtan otaxan ok.

End ar gë napul eŋ

¹⁷Ata ga ko y'e *Yesu, asošan abat sëf këŋo gë ongër fo, lapaya ko mopoxi gër osapar orexëm do wëka këŋo: «Asëy'ali ar šenene, pelële ine y'apëk me dind me cotaxën aniyän and din aŋ?» ¹⁸*Yesu yaka këŋo: «Ineŵa këy'e wacaxënënd ar šenene? Kaxanu gabat ex ar šenene an, ala ar šenene ax gi ex na. ¹⁹Ax gi ex na nde anang nang këy' bapela baŋ: “Kërey'o dāw̄ na ala, kërey'

dina orekar ol, kërey' deka na, kërey'fo nëgwëšan na ala, bëte kërey'fo menan na ala, pëbëlëbi norix gë sorix?»²⁰ Yaka ko ala ajo: «Asëy'ali, elod icambenjar sëf këme bapela baŋo dek.»²¹ Ata ga nëkon këŋo, *Yesu xəbënan këŋo end ala ajo eŋ. Fel këŋo: «Emat bayi ki. Yel ey' pan dek acota andey' aŋ ey'ëbi yëlëra kodi in bëxaÿëanaxik, ata këy' šot napul isëm y'aŋ gër orën. And këy' ri ko mondako aŋ, y'owëd ey' gi asëfan aram.»²² Barikan ala ajo ga wël ko eyey'an elo, yëŋënin ko dëxas in do kwël y'e ko gë oxoÿ fo gayik ar gë napul isëm ebaxo.²³ *Yesu ga nëkon këbi jey' bela bën, fel këbi bësëfan bërëxëm bën: «Awa bër gë napul bën bon këbi y'ëka eni d'ilaxën gër owun or Kaxanu.»²⁴ Ata bësëfan bën wëlandëra këbi ga wël këni eyey'an elo. Baš ko bëte *Yesu: «Obaš oram, ata bër gë napul bën bon këbi y'ëka eni d'ilaxën gër owun or Kaxanu.»²⁵ Gelemba saxëk exo kuca gër imëd ind icëkwër gë exo d'il ar gë napul an gër owun or Kaxanu.»²⁶ Ga wël këni bëte eŋo, bësëfan bën wëlandëra bëte këbi kaš kaš do këni wëkarënd: «Do noÿo ngwa kë xor exo pex?»²⁷ *Yesu ga nëkon këbi gašëxe, yaka ko: «Gër Kaxanu dek wëndëk, bari gër wën bela ax mënd ex na.»²⁸ Aŋo re ko Piyer: «Nëkod biyi ga sebëraw këmi ako dek sëfaxën këmi wëj.»²⁹ *Yesu yaka këŋo: «Dal in këmun felënd, ar këbi sebëgu gër iciw, nëm gë sëm, gë bobinëm gë obaš orexëm do gë ocënga odexëm në end o'wac oram, do në end Atëfëtan andam eŋ, gë təkër ak axo kaÿën na.»³⁰ Ata gërëgako dëŋ ko šot bakëlëbëd keme: Bëciw, gë bëmaÿe bëtošan, gë bëmaÿe bëtoxari, gë onëma odanjëm, gë obaš, gë ocënga, do gë toro, bëte ecan ecan, ex tëndaw aniyän and din aŋ.³¹ Bëlëngw bëranjëm kë hi bëmban do bëmban bëranjëm kë hi bëlëngw.»

End ecës ed Yesu eŋ

³² Ond y'aŋ gër Yerusalem oŋ bani y'end do *Yesu lëngw bax fëña in. Bësëfan bën dek yëbu babi. Bela bër babi sëfand bën bëte ayëdara yëdara bani. Ata *Yesu wac këbi eno tëka gašëxe bësëfan epëxw gë bëxi bën ebi nangën er këŋo hatënegund in.³³ Re ko: «Awa nëkod ga këne y'ende y'aŋ gër Yerusalem. Ala ke lëxwëx na wëno Asëniw ar ala an gër otaxan od bëšadaxan bëlëngw do gër od bëšalen. And këne xiti do ebi ketan ene daw aŋ, ene dëxw gër otaxan od bër benëng becëxe.»³⁴ Bër benëng becëxe bëjo, ke lëšëra, ke sëpandëra, ke šewëra damana ene dawaxën. Barikan, and kë xuca bakey batas aŋ axani këme xani gër ecës.»

End okar od Šak do gë Šaŋ enj

³⁵ Šak gë Šaŋ, bosëñiŵ bor Sebede, ga sëka këno *Yesu, re këni: «Asëƴali, aŷandi ŷandi këbo biyi eyëbo yël er këmi xara in.» ³⁶ Re ko: «Ineŵa ŷandi këjun?» ³⁷ Yaka këno: «Yëlëlēbo mi ketëna: abat gand liŵ, ajo gand šame and këƴ ŷëpa gë enjaran enj gër owun orey' aŋ.» ³⁸ Ata re ko *Yesu: «Wën an nang ex na er kën xarand in. Axor nde kën xor en ceb akalama and toro and këme šëb aŋ? Bëte ayëxw nde kën yëxw enun buyi ang këne buyi ak?» Yaka këno: «Axor këmi xor.» ³⁹ Re ko bëte *Yesu: «Dal ex ašëb kën šëb akalama and këme šëb aŋ, bëte abuyi kënun buyi ang këne buyi ak. ⁴⁰ Barikan end ene ketëna abat gand liŵ ajo gand šame enj, ax gi ex na wëno këjun yël. Kaxanu, bër ŷap këbi bën wëxëtan këbi bañëpara baŋo.» ⁴¹ Ga wël këni enjo bësëfan epëxw bën, xoŷën këñëbi Šak gë Šaŋ. ⁴² *Yesu, wac këbi bën đek re ko: «Anang nang kën mëne bëlëngw bër benëng becëxe bën awun këni wunënd gë mbëña gër bela bër gër owar orebën, do bësëm bën aŵasin këñëbi wasinënd or gapak orebën ol. ⁴³ Bari wën këren dind na mondako gër enga endewën. Ar ŷandi këjo exo gi ar gapak gër enga endewën an, malexo exo gi ariyenin arewën. ⁴⁴ Bëte ar ŷandi këjo exo gi alëngw an, gilexo xadëp ir bela đek. ⁴⁵ Gayikwa wëno Asëñiŵ ar ala an er ƴow këme mun diyenin do me međ aniyandam aŋ ang acosa and këni fexaxën bela bëranjëm fo, ame ƴow ex na ene diyenin.»

End Yesu do gë ašiwëk enj

⁴⁶ *Yesu gë bësëfan bën ĥat këni gër Yeriko. Ga këni xuca angol aŋ, bela bëranjëm këñëbi sëfand bura-bura. Ašiwëk ar këno wacënd Barëtime, asëñiŵ ar Time, ŷëpa baxëna ler gër fëña do ko xararand. ⁴⁷ Ata wël ko mëne *Yesu Ibënasaret ĥatëguk. Na ŷana ko ko xeŷënd: «Yesu, Yesu, Asëñiŵ ar *Dafid, kaŷënanëlexi wa wëno!» ⁴⁸ Ata bela bëranjëm këno xeŷëanaxënënd: «Wëji, cësinal fa!» Barikan aŋo baš ko okey' oŋ: «Asëñiŵ ar *Dafid, Asëñiŵ ar *Dafid, kaŷënanëlexi wëno!» ⁴⁹ Ata xwëša ko *Yesu, re ko: «Macëguno tan!» Ga këno wac, këni rend: «Kapinal ey' kani, në emac exi.» ⁵⁰ Ata xani ko xwiriš, lap ko gër ebar acud atëm aŋ do wël ko gand *Yesu. ⁵¹ Ata re ko *Yesu: «Ineŵa ŷandi ki mi din?» Yaka këjo: «Asëƴali, me ciwëta ŷandi ke!» ⁵² Ata re ko *Yesu: «Awa ga xwëta këƴe ako, ciwëtal!» Ataŋ watëra ko šenene do sëf këjo kwël *Yesu gër fëña.

End Yesu gër Yerusalem enj

11 ¹*Yesu gë bësëfan bërëxëm bën ĥat këni gër Betëfage do gër Betani, bëngol bënd ler gër Yerusalem bëñ, ler gër *etënd ed gë bañarëka. Ata *Yesu ga këbi lawën bësëfan bëxi, ko rend: ²«Yeyin gër ingol ind gër lëngw, ata këno sëk mokap ipali ind elod ala aņo ñëpaxën ex na. Pëtëguno ene mëlanëgu. ³Angëmëne ala wëka këñun ba ine këno fëtaxënënd, yakayidën mëne Axwën an yandi këņo. Ataņ këņo sebëtëgu.» ⁴Ga ye këni bësëfan bëxi bën, sëk këno ipali inj ga xap këno beđ gër fëña, ler në ebët ed iciw. Ata fët këno. ⁵Bër hi bax na bën re këni: «Xey wën, ine kën rind? Ineña fëtaxën këno ipali inj?» ⁶Ata yaka këni ang re baxo *Yesu ak, sebën kënebi wëla këno. ⁷And ĥateli këno gër *Yesu aņ, labëra këni engoỹ end ipali enj gë banjëm bandebën baņ exo ñëpaxën *Yesu. ⁸Bëte bëranjëm rendëra këni tar fëña in: banjëm, do gë opat od fongëtëraw bani gër apuỹ. ⁹Ata xeta këno *Yesu: bëjo gand lëngw, bëjo gand emban. Ga këni ye, këni xeỹënd šor:

«Hosana! Betalexo gë oñac or Axwën ol!

Betalexo ar kë yowënd an.

¹⁰Betalex owun or kë yowënd ol,

owun or axarëk arebi *Dafid ol.

Hosana! Awa wëlilex de enjo xali yaņ gër orën!»

¹¹Ga ĥat ko *Yesu gër Yerusalem, lil ko gër yangana ir Aciw and Kaxanu. And nekondëra ko dek na aņ, sëfër këni gë bësëfan epëxw gë bëxi bën ond gër Betani oņ. Anëka xwëyar bax amëd aņo.

End andan enj

¹²Ga xeyëk, *Yesu fëdar këni enjo enj. Ga xani këni na gër Betani eni baka gër Yerusalem. ¹³Wat ko caw andan ga nëtëk aye. Šapa ko ngwa exo nang ba arëw rëwëk. Ga ĥat ko, sëk ko tudëñ opat fo gayik ax ñat bana nand kë rëwënd ondan na. ¹⁴Ata re ko: «Bëtëdin ala ax kwëca na exo yamb odëwërëwen odef.» Wël këno bësëfan bën.

¹⁵*Yesu gë bësëfan bën ĥat këni gër Yerusalem, lëf gër yangana ir Aciw and Kaxanu. Ata yana ko këbi wäỹënd bër bax fandërand bën do gë bër bax yëcërand na bën. Yämëra ko bëkwëtaya bënd bënëmb bër kodı bëñ do gë bañëpara band bëfan bër olëxwëte baņ. ¹⁶Ala abaņo seb na exo mëlarand yeỹ na gër yangana ir Aciw and Kaxanu. ¹⁷And bađi sëyalind aņ ko rend: «Wën an pën ex na nde er re ko Kaxanu in mëne Aciw and cale

and benëng bend bela dek ex? Do wën nëngwët kën emayï ed bërek.»¹⁸ Ga wël këno, bëšadaxan bëlëngw bën do gë bëšalen bën, këni šaland osit or eno daŵaxën. Barikan amëxwër aŋ bani yëdand gayik bela bën dek gër oŵëkw babi lëkënd osëŵali or *Yesu ol.¹⁹ And xwëyarëk aŋ, *Yesu gë bëšëfan bërexëm bën šan këni angol and Yerusalem aŋ.

²⁰ Ga këni bakaw gëbër, bëšëfan bën wat këni andan aŋ ga ħayëk dek gë odëmbët ak.²¹ Ata ga xwita ko Piyer er xuca bax në ganëka in, re ko: «Asëŵali, nëkoda andan and xare këy ganëka aŋ, dek ħayëk.»²² Yaka ko *Yesu: «Kwëtayino Kaxanu!²³ Dal in këmun felënd, ar xwëta këno Kaxanu an axor ko xor eno pel etënd elo: “Bedital ro ey dapayax gër anjer.” Er re ko in ahi kë hi angëmëne aŋo nĵëpëgënan ex na gër emëkw edexëm.²⁴ Mëŋ këmun felaxënënd mëne dek er kën xara yo gër cale, kwëtayin mëne anëka šot kën. Ata ko ri Kaxanu ang xara këno ak.²⁵ Barikan and kën xani cale aŋ do en kwita ala fenan këno na oxoŷ, tebanino eŋun tebanaxën Sorix irewën ir ex ŷaŋ gër orën wën bëte bamena bandewën baŋ.²⁶ [Sorix irewën ir ex gër ŷaŋ orën aŋun teban na de bamena bandewën baŋ, angëmëne wën anëbi tebanënd na bela bën.»]

End or gapak or Yesu en

²⁷ *Yesu gë bëšëfan bën bakaw këni gašëxe gër Yerusalem, gër yangana ir Aciŵ and Kaxanu. *Yesu ga ko nëkondëra lëf, ħatëgu këni na bëšadaxan bëlëngw bën, gë bëšalen bën do gë bëxarëk bër Bëšëwif bën.²⁸ Ata wëka këno: «Kërëš wëj gë or gapak or fe këyëbi wäŷaxënd bela bën ro? Noŷo wa yël ki or gapak or ey dixënënd mondako olo?»²⁹ *Yesu yaka këbi: «Emat fo këmun wëka wën bëte. Yakayine ata këmun fel gë or gapak or fe rixën këme eno.³⁰ Xobuyi or babi buyind bela *Šaŋ Batis ol, noŷo wa laŵënëgu baŋo? Orën ol nde ba bela bën nde? Yakayine de!»³¹ Ata bën këni nëkënëkarënd: «And këne yakaye mëne orën ol laŵënëgu baŋo, ata exo de ine bayik biyi ane kwëta exe na end *Šaŋ Batis en?»³² Bëte and këne yakaye mëne bela bën laŵënëgu baŋo, amëxwër aŋ...» Ga banëbi yëdand bela bën rexën bani mondako gayik bën dek ŵa bax mëne *Šaŋ Batis alaŵënel ar Kaxanu ebaxo.³³ Ata yaka këno: «Biyi ami nang ex na.» Aŋo re ko *Yesu: «Wëno bëte amun pel na ba gë or gapak or fe këme rixënënd beŋo.»

End apënëtal and bëŷan bëxeŷax eŷ

12¹ Ga xucak eŷo, *Yesu ga këbi sëŷali gë ðapënëtal bëlëngw bër Bëšëwif bën, ko rend: «Mondako ri baxo ala ar gë andëða and *reseŷ. Ga xece in jey andëða and reseŷ aŷ, nac ko gër aparëfac ambëxw and eni karaxënënd omen od reseŷ ok do ri ko bëte egaŷ ed ošën. And sebënan këbi bëŷan eni cetërënd gë mëŷ reseŷ in and kë sëg aŷ, ŷe ko kwël ðamana angol and caw.² Amëd and kë sëgëðërand reseŷ aŷ, laŷënëgu këŷo ariyenin abät gër bëŷan bëjo eno yël ošet orexëm ol gër er rëŷ bax gër andëða and reseŷ.³ Barikan ga sëra këno bëŷan bën, šëwëra këno xali do šëñëta këno taxan.⁴ Laŷënëgu këŷo ariyenin axinëm. Sam ga hatëgu ko, fëmëra këno, širëra këno gë otebën sebën këm. Ga ŷaŷ këno, baka ko bëte taxan.⁵ Laŷënëgu këŷo bëte asasën, laŷ këno. Mondako bëtëraw bani bëriyenin bëranjëm. Barikan, bëŷan bën rixëra këñëbi: bëjo axëm xali exo tëkwaya; bëjo bëte alaŷ momonaŷ.⁶ Asëñiŷ arexëm ar pëlöt gër yomb irexëm an fo bayi baŷo Axwën andëða an. Ata laŷën këŷo ngwa ga yëla ko mëne bëŷan bën afëb këno fëb.⁷ Barikan, caw fo bayiw baxo ga watëgu këno. Ga ŷacër këni, re ko abät: “Yo ajo ex ngëŷ ar kë bëteli andëða an. Ðaŷënëŷone ebo bayiŷën andëng aŷ.”⁸ Bëŷan bën ga sëra këno na, laŷ këno, do lap këni eman eŷ wëgërëxe yaðët kece ir andëða and reseŷ in.

⁹ «Awa mondake yëla këñ ko ri axwën andëða and reseŷ an? Ax gi ex na nde ata ko ŷow ebi ðaŷëra bëŷan bëjo do andëða and reseŷ aŷ ebi tebënan bëšëxen?¹⁰ Wën elod an pën ex na nde Oñëgw Omënëk od rek: “Ekaŷ ed šus bani bëbay el bakan këni xali ri këni ekëla ed aciŷ el⁹.”¹¹ Gër Axwën xaniwëk eŷo do gër bangës bandëbi ešaraxik ex.»¹² Ata ga wël këni eŷo, bëlëngw bër Bëšëwif bën këni šaland eno tëra *Yesu ga fëni këbi mëne bën babi rend gë apënëtal aŷo. Barikan ga yëða këñëbi amëxwër aŷ seb këno na, do kwël šapër këni.

End šagale eŷ

¹³ Ga xucak eŷo, bëlëngw bër Bëšëwif bën laŷën këñëbi Ofariŷeŷ do gë od Erod eŷni tëŷi eno yifa *Yesu exo yeyan er këno cëndënaŷën.¹⁴ Ga hat këni, re këni: «Asëŷali, anang nang këmi mëne wëj ar ðal hi këŷ. Šenene fo këŷëbi sëŷalind bela bën end Kaxanu eŷ. Wëj ala aŷo yëdand na, aŷ nëkonënd na noŷo ki baxëtënd. Awa gërëgako, pelëlëbo ngwa ba aŷap nde ŷapëk

ŝagale ir Sesar in. Mi medënd nde ba mi teb emed el nde?»¹⁵ Ga wata ko *Yesu mène bëÿëñenax bër kë labayand hi këni, yaka këbi: «Ineŵa kën ŝaland ene cëndën? Mëlanëgune tan atama and kodî me nëkon.»¹⁶ Fëxwën këno atama amat. Ga xana ko, *Yesu wëka këbi amëxwër aŋ: «Dëxas ir noÿo wa ex gër atama aŋo?» Yaka këni: «Ir Sesar.» «Do oŵac ol cëñ?» Yaka këni bëte: «Orexëm ex!»¹⁷ Aŋo re ko: «Maŝino Sesar er xwën ko in do Kaxanu erexëm in.» Ata ang yaka baxo ak, Ofariseŋ ok do gë od Erod ŝarandëra këbi xali.

End ekani ed gër ecës eŋ

¹⁸ Ata ĥatëgu këni Bëŝëwif bër kënebi wacënd *Osaduseŋ. Bën bax rend mène ekani ed gër ecës ax gi ex na. Ga sëka këno *Yesu, re këni: ¹⁹ «Asëÿali, baxëtël apela and ÿëgwën këbo Moyis aŋ: “Asoŝan ar këño sebëta alindaŵ gë itox këm an, abinëm dëngileŋo asoxari an eno cotënaxën obaŝ ar ŝësëk an^h.”²⁰ Xarak, ocambenjar ocongoki ebaxëna aminëmëra. Iÿanar in ÿër ko, ŝës ko. Sebëta këño alindaŵ obaŝ këm.²¹ Ata ŝambenjar ixinëm in bëteli këño asoxari an. Mëñ bëte ŝës ko. Sebëta këño obaŝ këm. Mondako fo bax end ŝambenjar isasën eŋ.²² Ŝësëra këni bën bëcongëbëxi bën dek xali gabatak aŋo cotën ex na obaŝ asoxari ajo. Ata asoxari an ŝës ko mëñ bëte.²³ Awa yatir ekani ed bësësëk cëñ, alindaŵ ar noÿo wã ko hi asoxari ajo gayikako ocambenjar ocongoki oko aÿër ÿër bano?»²⁴ Ata yaka këbi *Yesu: «Ado wën, edif ed lif kën el nde. Aŋun pën ex na nde er rek Oñëgw Omënëk in. Bëte an nang ex na panga ind Kaxanu iŋ?»²⁵ Enimin, amëd and këni xanira bëla gër ecës aŋ, eñër ax bo na. Asoŝan aŋo cala na asoxari, bëte asoxari aŋo ñandi na asoŝan. Er këni hi bëla bën ang omeleka od ÿaŋ gër orën fo.²⁶ End mène bësësëk bën axani këni xanind gër ecës eŋ, wën an pën ex na nde gër akayëta and ÿëgw ko Moyis er fel baŋo Kaxanu yatir ŝanayaxën baŋo gër acëc and gë xodux in? Ax gi ex na nde mondako re baxo: “Wëno ex Kaxanu ar yata këbi *Abëraxam, *Isak do gë *Yakob an.”²⁷ Kaxanu, Kaxanu ir bëbëngw exo, mëñ ani terënd na gë bësësëk. Ata wën Osaduseŋ ok mbaŋ lif kën gër eŋo.»

End bapela banëngw eŋ

²⁸ Aŝalen ar Bëŝëwif wëleli baxëna ecampëre elo. Ga wat ko mène *Yesu ŝenene yaka këbi Osaduseŋ ok, sëka këño, wëka ko: «Pelële ngwa gër bapela band Moyis, and fe ex anëngw

^h12.19 Acariyakinëm 25.5-10

aŋ?» ²⁹*Yesu yaka këŋo: «And rek: “Baxëtël wëj ar enëŋg end Isërayel an, Kaxanu, Axwën arebi an, gabat fo hi ko Axwën.

³⁰Ŋanëlo Kaxanu, Axwën arey an,

Ɖek gë yomb irey ak, gë enjëw endey ak,

Ɖek gë panga indey ak, gë aniyän andey ak.”

³¹«Baxëtël and bëtëguk aŋ: “Balindëlexi end ala ašandax eŋ, ang ki balënd end gaf irey ak.” Ata apela akuca ex na baki baŋo.»

³²Ata re ko ašalen an: «Asëy’ali, däl rey’a këy mène Kaxanu ibat fo ex, išëxe ax gi ex na. ³³Ala kala ŋanëlo Kaxanu gë dek yomb irexëm ak, gë anjëlan andexëm ak, gë ojaw odexëm ak. Bëte balindëlexi end ašandaw eŋ ang ki balënd end gaf irexëm ak. Edi ed mondako el xucak dek *ocadaxa od momëlën ok do gë ocëxen ok.» ³⁴*Yesu ga wat ko mène šenene yaka baŋo ašalen an fel këŋo: «Wëj ata däm gër owun or Kaxanu hi këy.» Ɖarikan elod yatijo, gabatak abax yëxw na eŋo mëka yëy.

End Afexën eŋ

³⁵Akey amat, *Yesu ga këbi sëy’alira gër Aciw and Kaxanu, wëka këbi bër baŋo baxëtënd bën: «Mondake këni rexënënd bëšalen bën mène Afexën an, ejiw ed emun *Dafid exo? ³⁶Xarak, *Dafid mëŋ dëŋ are baxo rend, ga yëm ko gë Angoc Amënëk aŋ:

“Axwën an fel këŋo Axwën aram an,

yow ey nëpa ro gand liw iram,

xali mi korën bër šus ki bën eyëbi bëñaxën.”

³⁷«Nëkoyin mène *Dafid mëŋ dëŋ Axwën këŋo wacënd.

Mondake cëŋ hi ko ejiw?» Ata amëxwër aŋ këno baxëtënd gë onëŋga fo.

End bëšalen eŋ

³⁸*Yesu ga këbi sëy’ali bëte ko rend: «Titinaliyindënëbi bëšalen bën. Monëŋan këbi nëŋanënd eni yexërand gë bocud bond gëšëc boŋ, do bela bën enëbi cëmarand gër bapedëraya. ³⁹Moŋan han këni bañëpara band gër lëngw baŋ lëf gër baciw bacaleya do band gër ed kë hi nambëran baŋ. ⁴⁰Bën xali gër bëciw bëndebën kënebi lexëxënd bësoxari bësebëta sebëta bën. Xarak, bën watak cale ind ašak ašak iŋ enëbi cëkwaxënënd bela bën. Mëŋ ex kiti indebën iŋ gë pit fo kë yëka.»

End oyël or Kaxanu eŋ

⁴¹Ga yëpa ko *Yesu ler gër akwëtaya and oyël or Kaxanu, këbi nëkonënd bela bën ga këni xwët kodï in. Wat këbi bër gë napul bëranjëm ga këni xwët kodï ir bon. ⁴²Ɖatëgu ko na

asoxari axaÿënaxik, aseβëta-seβëta. Ata xwët ko βëtama bëki bënd ax tøk bana ado biye íbat. ⁴³ Ata *Yesu wac këbi bësefan bërexëm bën do re ko: «Dal in këmun felënd, er xwët ko asoxari axaÿënaxik aseβëta seβëta ajo gër akwëtaya and oyël in nëmëcak er wëlaraw këni ðek bela bëjo in. ⁴⁴ Gayikwa bela bëšëxe bën ga ÿëmb këbi acota wëlaXënëgu këni er xwët këni in, barikan asoxari ajo ðek acota andexëm aÿ, do gë er ko ÿambënd exo ðiyaxënënd in wëlaÿu ko.»

End eyëcar ed Aciw and Kaxanu eÿ

13 ¹ Ata *Yesu gë bësefan bërexëm bën këni šanënd yangana ir Aciw and Kaxanu in. Aÿo re ko asëfan abat: «Asëfali nëkonël bameÿ band bongaÿ baÿ ang yëlëra këni ak, monje yek ðe!» ² Yaka këÿo: «Wat këÿ nde bameÿ band bongaÿ baÿo, ado gë ekaÿ gebatak ax bayi na eyëlëtërëxe, ðek kë yëcar!» ³ And hat këni gër etënd ed gë bañarëka aÿ, *Yesu ÿëpa ko paβ gë Aciw and Kaxanu aÿ. Ata Piyer, gë Šak, gë Šaÿ do gë Andëre, bën bësefan bër bayi bax na gë mëÿ bën wëka këno: ⁴ «Pelëlëbo wa nand fe kë yëcar Aciw and Kaxanu aÿ? Bëte amatinali and fe kë hatëgu mi nangaxën mëne ekwët ed beÿ ðek el hatëguk?» ⁵ *Yesu yaka këbi: «Wën titinayin, ala këreÿun yifað na. ⁶ Bëranjëm kë ÿana ex yowërawënd gë oÿac oram ol, do eni dend: “Wëno ex Afexën an!” do enëbi nambeli bela bëranjëm. ⁷ Angëmëne në ewëlëran end olandër gër owar or caw do en wëlënd bongëbër bond olandër gër ed lëg kën, këreÿun yëburað na gayik betëm bendako rako beÿ afo ex ñatëgu. Bari ax gi na pere ekwët ed ngwën el. ⁸ Asakërëra këbi ÿana ebi takërërand bela bën, gë enëng gë enëng, gë ebar gë ebar. Bëte obebët odëmar arëg kë ÿana ex dëgënd ebar el do bela bën ašësëra këni ÿana eni cësërand enjo eÿ. Aÿana fo kë ÿana mondako toro iÿ ang toro ind asoxari ar ÿanar këni orëw ak.

⁹ «Wën kapinayin gayik alëxw kënun ÿana enun ðëxwënd gër kiti në end oÿac oram. Axëmëra kënun ÿana enun këmërand gër baciw bacaleya në end oÿac oram. Awëlara kënun ÿana enun mëlarand gër bëlëngw do gër bemun betëm en deÿaraxënënd endam eÿ. ¹⁰ Atëfëtan aÿ afo ex gi pere mopemëra gër bela ðek, gë enëng gë enëng. ¹¹ Nand kënun wëland enun ðëxwëx gër kiti na, këren dendërand na ang kën yakad ak. Yeyanindën er kën yëland amëd aÿo in gayik Angoc Amënëk aÿ këÿun ÿana enun yëlënd. ¹² Bëte alëxwër këni ÿana eni ðëxwërend bela bën gër ecës në end oÿac oram: abat eÿo ðëxw imaÿe ind acël amat gë mëÿ iÿ, ajo eÿo ðëxw itox indexëm iÿ. Bëte obaš ol awereli kënebi

ŷana enëbi merelind bëxarëk bërebën bën xali enëbi đaw në end oŵac oram. ¹³ Aŷus kënun ŷus đek bela bën në end oŵac oram. 'Barikan ar kë xemëna xali yatir kë xwët endexëm an, afex ko fex. ¹⁴ And kën wat ga ŷanayaw ko *Aŵëndëran aŷaraxik aŷ gër ed bayik ax ñap ex na, ar kë fënënd an pënileŷo aye er re këme in. Ata ar këŷo sək eŷo gër ebar ed *Yude an, gërëxëlexo end osënd eŷ. ¹⁵ Ar këŷo sək eŷo ŷaŷ në ejur ed këbe an, gërëxëlexo. Kërexo pedanëđ na ŷeŷ lëf. ¹⁶ Bëte ar këŷo sək eŷo gër ošënga an, gërëxëlexo. Kërexo bakanëđ na gër iciŵ acud atëm andexëm aŷ. ¹⁷ Mbaŷ këni soro bësoxari bër gë bacël bën do gë bër gë bëtox bënd në oyer bër. ¹⁸ Karayino Kaxanu kërex ŷatëgu na toro iŷo amëd and gë aŷem aŷ. ¹⁹ Bakey baŷo, bakey band toro itëm ex. Elod ga ri ko Kaxanu ngwën iŷ ala ax wat na toro indako rako iŷ, bëte toro indako rako din ax gi na. ²⁰ Kido Axwën an axo bašëta bana bakey band toro baŷo, ala gabatak ax pex dona. 'Barikan abašëta bašëta ko në end bela bër yata këbi, në end bër fit këbi gër ebar ro. ²¹ Awa angëmëne ala exo canayaw do exo dend mëne mëŷ ex afexën an, wën këren mađ na! Bëte ala exo canayaw exo dend fën exo afexën an, wën këreno kwëtađ na! ²² Moñëmb këni ŷëmb bëfexën bënëgwëš bën. Bëte moñëmb këni ŷëmb bëlaŵënel bënëgwëš bër kë ŷanayaw bën. Ari këni ŷana eni dind becarax, gë bërëcaxik enëbi nambelixën bela bën. Ata xali gë bër yata këbi Kaxanu ak, nambelidonëbi kido awënd wënd bax. ²³ Awa wën titinayin ga nangën këmun ako gana-gana fo đek beŷo. ²⁴ Gë bakey band toro baŷo, wur in đek kë ŷamëđan. Eñan eŷ ax yat na, bëte facaw in ax peš na. ²⁵ Oŵal oŷ axwëcëtarax kë ŷana ex kwëcëtarawënd, đek bebër gë panga gër orën bën kë sëngërëbëtaraw. ²⁶ Amëd aŷo këne watëgu wëno Ašëniŵ ar ala an ga këme šëlaw gë baŷar baŷ, gë panga itëm do gë đek enjaran endam eŷ. ²⁷ Ata mëni đawën omeleka odam ok eni ŷe: oko apën-eñan, oko acëla-eñan, oko ambataš, oko ambëtëb. Mondako këne barënëgu đek bela bër yata këmëni bën elod gër ed sëlëk ebar, do gër ed sëlëk orën. ²⁸ «Er këmun sëŷalind iŷo, pënileŷun gë apënëtal and andan aŷ. And kë šosënd ođini aŷ do and kë nëtënd opat aŷ, wën anang kë nangënd mëne ecaša el đam ex. ²⁹ Awa andamat fo ex, sam en watënd betëm bend fel këmun beŷo ga kë ħatëgu, nangin mëne đam ex me bakaw wëno Ašëniŵ ar ala an. Anëka səkaw këme xali gër ebët. ³⁰ Dal in këmun felënd, wën an nemira na pere ex ŷataxënëgu đek beŷo. ³¹ Orën ol ašapër kë šapër do ebar el aŷëcar kë yëcar. 'Barikan eyey'an edam el din ir din kë bayi.

³² «Akey aŋ do gë apëxëd and kë hātëgu beŋo aŋ, Faba gabat nangëk. Omeleka od y'aŋ gër orën ok ani nang ex na, bëte wëno Asëñiŵ ar ala an ame nang ex na. ³³ Mëŋ ex wën titinayin, perënayin do en calend gayikako an nang ex na niye kë hi beŋo. ³⁴ Er kë hi ang endey' end ala seb këbi bëriyenin bën gër iciw' indexëm fo. Ga ye ko kwël d'amana angol and caw. Ala kala sebënan këŋo or gapak or ko y'ana exo diyenixënënd, do fel këŋo anëkona ar ebët an kërexo nambinand na. ³⁵ Këren nambinand na gayikako an nang ex na nand ko bakaw axwën iciw' na: bamat exo ŋatëgu genëka, bamat emëd' ekarëk el, bamat and këni yatand ošare aŋ, bamat gëbër. ³⁶ Mëŋ ex kemënayin këdi këmun fënga ga rašëra këŋun and këme hātëgu amëd and bayik an yëla bana aŋ. ³⁷ Er fel këmun ijo, bela dëk këmëni felënd: Perënayin!»

End eđaw' ed Yesu eŋ

14 ¹ Bakey baki fo bayi bax ebi ŋat Bëšëwif bën *Ofëna or Apexa ol, do gë or mburu ind gë *lewir këm ol. Ata bëšadaxan bëlëngw bën, gë bëšalen bën, këni šaland osit or eno tëraxën *Yesu ol do eno d'awaxën. ² Are bani rend: «Kërenëŋo tëraye na de yatir ofëna këdi kë wonjo do enëbo mereli bela bën.»

End šëlakuŋ ir angiri eŋ

³ Amëd aŋo hi baxo *Yesu gër ingol ind Betani, gër iciw' ind Simoŋ, ar gë amey' an. Ay'ambëra baxo y'ambërand lëf ga lilëgu ko asoxari. Šëlakuŋ ir ekaŷ ed *alëbatër ir gë angiri lëkayaw baxo. Angiri ijo gë opëtëfët od atëx and këni wacënd *nar bar bani do xem bax mbaŋ akanji aŋ. Asoxari aŋo, ga fodët ko na šëlakuŋ in, xoš këŋo *Yesu gë angiri in gër gaf. ⁴ Ata xoŷën këno bërëmar do këni nëkënëkarënd: «Ineŵa nëxenaxën ko angiri ijo? ⁵ Axor xor doxo exo pan angiri ijo batama okeme otas ašand do kod'i in ebi yëlëra bëxaŷënaxik bën.» Mondako bano renarand asoxari an. ⁶ Barikan *Yesu re ko: «Wën tebino dë. Ineŵa këno hëbandëraxënënd? An nang ex na nde enjekax rin ke? ⁷ Gayikako din gë bëxaŷënaxik bën hi kën axor kën xor enëbi din enjekax nand këŋun y'andi yo, bari wëno ame bayi na din gë wën. ⁸ Er xor ko exe din in ri ko. Gana gana fo xoš ko angiri in gër eman endam d'amana ene mëxwëtaxën gër yeg. ⁹ Dal in këmun felënd, gër ed këni femëra yo bela Atëfëtan andam aŋ gër ngwën ro, arey'a këni y'ana eni dey'and bëte er rin ke asoxari aŋo in. Mondako këno y'ana eno kwitaxënënd.»

End njifa ind Yuda eŋ

¹⁰ Yuda Isëkariyot, asëfan ar *Yesu hi baxo, ang hi bani bësëfan epëxw gë bëxi ak. Mëŋ yë bax gër bësädaxan bëlëngw wëlërëgu këni ang këbi rëca eno tëraxën *Yesu ak. ¹¹ Ado gë onënga fo baxët bano do fëna bani mëne kodí këno yël. Elod amëd aŋo baxo šaland Yuda nand kë ŷap ebi tëran *Yesu na.

End ecemar emënëk eŋ

¹² Yatijo bax akey aňanar and bani ŷambënd Bësëwif mburu ind gë lewir këm aŋ. Bëte yatijo fo banëbi ĥaşënd opeŷ od šadaxa ir Apexa ok. Bësëfan bën wëka këno *Yesu: «Feye wa ŷandi ki ey ŷambëra ecemar ed Ofëna or apexa el? Pelëlëbo mëŋ këmi yë mi cemërax?» ¹³ Na lawën këbi bësëfan bëxi, re ko: «Yeyin gër angol. Ata këno sëk asošan ar lëbinak epeŷa ed gë men, tëfayino. ¹⁴ Gër ed ko lil, wën bëte d'ilidën eno pel axwën iciw an mëne wëno Asëŷali arewën an wëkak: “Feye ex wa aciw and gër ed këmi ŷambëra ecemar ed Ofëna or apexa el wëno gë bësëfan bëram aŋ?” ¹⁵ Ata këŋun wasin aciw and ŷaŋ gër ed xwëtëra ko beŷ dek. Fën kën šemërax ecemar ed Ofëna or apexa el.» ¹⁶ Ga yë këni bësëfan bëxi bëjo ĥat këni gër angol. Sëkëx këni beŷ bën ang fel babi ak do šemërax këni ed Ofëna or apexa el.

¹⁷ Apenëka aŋ, *Yesu gë bësëfan epëxw gë bëxi bën ĥatëgu këni na. ¹⁸ Ga ŷëpara këni eni ŷambëra, *Yesu re ko: «Dal in këmun felënd, gër ed këne ŷambërande ro dëŋ hi ko ar enga endewën ar ke lëxw an.» ¹⁹ Ga šaminara këni bësëfan bën, këno wëkand abat abat: «Wëno nde ex?» ²⁰ Yaka këbi: «Ang hi kën epëxw gë bëxi ak, ar kë xacand në edëŷamb edebat gë wëno hi ko. ²¹ Dal ex wëno Asëñiŷ ar ala an ašës këme šës ang ŷëgw këni endam ak. Barikan, eňëŋenax etëm këŋo hi ar ke lëxw an. Er saxëdoŋo mëŋ këreno dëw dona.»

²² And bani ŷambërand aŋ, *Yesu wëd ko aton and mburu, šëkwa këŋo Kaxanu do hëbëndër ko. Ga yël këbi bësëfan bën, re ko: «Cetërin mburu iŋo, eman endam eŋ ex!» ²³ Wëd ko bëte andëmba and gë ngoŷ aŋ, ga šëkwa këŋo Kaxanu yël këbi do yëlar këni bën dek. ²⁴ Aŋo re ko: «Ngoŷ ind šëb kën iŋo ex, ošat oram oŋ! Ošat oŋo kë šar eni cotaxën bela bëranjëm eter ed din gë Kaxanu el. ²⁵ Dal in këmun felënd, doro këme feland ngoŷ iŋ xali yatir këme šëb ingašax iŋ gër owun or Kaxanu.»

²⁶ *Yesu gë bësëfan bën, ga ŷëwëra këni na od *Calemoňëw ok, yë këni kwël gër etënd ed gë baňarëka. ²⁷ Ata re ko *Yesu: «Wën dek kë šapër ene teb gabat, ang ŷëgw ko alaŷënel ak: “And këno

laŵ axadac aŋ, oyel ol eni capërⁱ.»²⁸ Barikan and këme xani gër ecës aŋ, gër ebar ed *Galile këme y'ed mun cënix.»²⁹ Ata re ko Piyer: «Ado eni capër bëjo dek wëno ami teb na!»³⁰ *Yesu yaka këjo: «Dal in këmi felënd doru gëmëd damana exo yata baki ecare el, wěj anëka këye y'axëta batas.»³¹ Barikan Piyer re ko bëte: «Ado ex gido alaŵ këni laŵ gë wëno ak kënebo laŵ, din ami y'axëta na.» Ata sošanara këni bësëfan bën dek mondako.

End gër Getësemani enj

³² Ga hat këni gër ed bani wacënd Getësemani, *Yesu fel këbi bësëfan bërexëm bën: «Cëniyine ro me nacëta me calew!»³³ Wac këbi Piyer, gë Šak do gë Šaŋ eno daŋëta. Ga hi këjo nar eman enj, lëbëk anjiy atëm gër emëkw edexëm.³⁴ Fel këbi bësëfan bën: «Yomb iram in šaminak, ecës fo bayi ke. Cëniyine ro, barikan kërenjun daš na de!»³⁵ And nacëta ko aŋ, foxi ko. Rën ko eyiŷ el nješ gër ebar do ko šalend. Ga këjo xara Kaxanu, eŋo pangacën apëxëd and toro aŋo kido awënd wëndëk.³⁶ Ga ko šale, ko rend: «Faba, wěj xorëk ey' di beŷ dek, pangacënële toro ind kërexe wëcan iŋo. Barikan dil de ang y'andi ki wěj ak, ax gi ex na ang y'andi ke wëno ak.»³⁷ Ga baka ko gër ed sebëgu babi Piyer, gë Šak do gë Šaŋ, sëk këbi ga këbi raš. Re këjo Piyer: «Oko Simoŋ, në edaš exi de. Apëxëd amat and riw këme aŋo nde wěj ay' kor ex na exi per?»³⁸ Perënyin en calexën këdi kënjun naŋëta. Ala an gër onden këno y'andind exo di er y'apan këjo Kaxanu in. Bari në end oñandi od eman na ko sëkwanaxënëd.»³⁹ Ga nacëta ko gacëxe *Yesu ko šalexënd ang šale baxo añanar ak.⁴⁰ Bakaw ko akinëm, sëk këbi gašëxe Piyer gë bošandaŵ ga këni xond, eni këwëtayin dëŋ bani sëkwanënd. Ga nëngëtara këni, ani nang bana mondake këno yaka *Yesu.⁴¹ And bakaw ko atasën aŋ, re ko: «Wën dašëraralerjun, do teyëtayin. Dek ex! Anëka hatëguk apëxëd and këne sëra wëno Asëñiŵ ar ala aŋ do ene dëxw gër otaxan od bëwendëran.⁴² Kaniyin ene y'eye! Asošan ar ke lëxw an në etëkaw exe!»

End etëra ed Yesu enj

⁴³ Në yeyan bayi baxo *Yesu ga hatëgu ko Yuda, asëfan arexëm abat ang ebani epëxw gë bëxi ak. Mëŋ lëngweliw babi amëxwër and bër wëlaraw bax: bëjo oduxuma, bëjo okwëlekwele. Bëšadaxan bëlëngw bën, gë bëšalen bën, do gë bëxarëk bër Bëšëwif bën laŵënëgu babi eno tëra *Yesu.⁴⁴ Ar baŋo lëxwënd

an nanganëme ijo fel babi: «Ar këmo wëga an, mënj ex, tërayino eno mëla do eno dëkayax aye.»⁴⁵ Ataŋ ga hatëgu ko gër *Yesu, Yuda re ko: «Asëy'ali, ata wëga këno.»⁴⁶ Bër lëngwënëgu babi bën wëlën këno *Yesu, sëra bën.⁴⁷ Ata asëfan abat regëgu ko duxuma, saŋ ko bađ anëf and xadëp ir aśadaxan alëngw aŋ.⁴⁸ Ata re ko *Yesu: «Wëno arek nde hi këme er yow kën ene tëra gë oduxuma do gë okwëlekwële?»⁴⁹ Key yo key ga bane xetand wa do bamun sëy'alirand gër yangana ir Aciw and Kaxanu, bari ane tëra bana. Barikan gërëgako anëka kën hatand er rek Oñëgw Omënëk in.»⁵⁰ Ata bësëfan bën dek śapëran këno *Yesu do hërëra këni.⁵¹ Śambenjar baŋo sëfand Yesu, ga śeraya ko gë anjëm fo. Ga sëra këno,⁵² nëyëtëra ko, sebën këbi anjëm aŋ and śeraya baxo aŋ, hër ko tëb gë eman eŋ.

End Yesu do gë bëxiti eŋ

⁵³ Bër sëra baŋo *Yesu bën wëla këno gër iciw ind aśadaxan alëngw, gër ed barërëgu bani dek bësadaxan bëlëngw bën, gë bëxarëk bër Bëšëwif bën do gë bëšalen bën.⁵⁴ Ata Piyer këbi sëfand nacët ako xali hat ko lëf gër yangana ir aśadaxan alëngw. Ga yëpa këni gë bënëkona bën, ko yesand xodux ol.⁵⁵ Bësadaxan bëlëngw bën, gë Amara and bëxarëk bër Bëšëwif aŋ dek bani śaland amëd aŋo osede or këno nagaśanaxën *Yesu exo gixën ar eđaw; bari yowëy abani śot na.⁵⁶ Gayikwa bër anjëm bax reyand osede or ebax enëgwëš or këno nëpaxën *Yesu. Barikan anëgwëšëtëndër bani nëgwëšëtërënd.⁵⁷ Bërëmar and këni xani aŋ eni dend:⁵⁸ «Biya awël wël këmo ga ko re: “Wëno ayam këme yam Aciw and Kaxanu aŋ, do and kë ri bakey batas aŋ me kanin acëxen, and ani bay na bela”.»⁵⁹ Bëte gër endey' erjo dëŋ, anëgwëšëtëndër bani nëgwëšëtërënd osede orebën ol.⁶⁰ Ata xani ko aśadaxan alëngw an, xwëša ko mërëxand gër Amara do wëka këno *Yesu: «Ba yowëy ay yaka na nde? Ay wëlënd na nde ang këni nagaśandërand ak?»⁶¹ *Yesu xor ko yem. Aśadaxan alëngw an wëka këno gašëxe: «Ba wëj nde ex Afexën an, Asëniw ar Kaxanu ir këmo śalend biya an?»⁶² Aŋo yaka ko *Yesu: «Iyo, ata go dëŋ ex. Wën awat këne wat wëno Asëniw ar ala an ga yëpa këme gand liw ir Ar gë panga dek an. Bëte awat këne wat ga këme śëlaw gë baŋar band gër orën baŋ.»⁶³ Ga logën këno na, aśadaxan alëngw an hësëra ko baŋjëm bandexëm baŋ do ko rend: «Otede nde bayik na enëbe wële?»⁶⁴ Awël wël kën ang śir këno Kaxanu ak. End fe wëndan këjun?» Ata bën dek nëp këno do këni rend mëne *Yesu ar eđaw ex.⁶⁵ Ata bërëmar kwël na fo yana këni motëpan *Yesu. Bëjo eno kap gë anjëm gër dëxas eno

bënjaxën. And këno wëj aŋ, eno mëka: «Cakil ba noŋo wëj ki!» And fim këno gand bënëkona bër Aciw and Kaxanu aŋ xanax këno gë bacënen.

End eyaxëta ed Piyer eŋ

⁶⁶ Amëd aŋo Piyer, gër ed yëpa baxo bayi baxo gëd gër yangana ir ašadaxan alëngw. Yow ko endënaw end bax riyenind na.

⁶⁷ Wat këno Piyer ga ko yesa, nëkon këno aye gër dëxas, re ko: «Wëj bëte enga emat hi kën gë *Yesu Ibënasaret.» ⁶⁸ Ata Piyer ga ko yax ko rend: «Wëno ado ame nang ex na, axe pëni ex na dëj er këy rend in.» Ga yaka ko mondako kwël šan ko, do ye ko gër yangana ir lëf. Ata amëd aŋo yata ko ecare el. ⁶⁹ Endënaw eŋ ga wat këno gašëxe këbi felënd bër hi bax na bën: «Ajo ar enga emat gë *Yesu exo.» Piyer yax ko gašëxe. ⁷⁰ Ga nëkak təkër, bër wël baŋo endënaw bën re këno bëte Piyer: «Dal ex, wëj ar enga eŋo hi këy gayikako Abëgalile hi këy!» ⁷¹ Aŋo yašar ko mo njašar Piyer: «Angëmëne anang nang këmo ala ajo, corëlexe Kaxanu.» ⁷² Ataŋ ecare el yata ko akinëm, Piyer xwita ko ang fel baŋo *Yesu ak: «Damana exo yata baki ecare el, wëj anëka këye yaxëta batas!» Ata ga šan ko na, ko sesëxënd.

End Yesu do gë Pilat eŋ

15 ¹ Mopëd gëbër, bëšadaxan bëlëngw bën, gë bëxarëk bën do gë bëšalen bën yëpaxën këni end *Yesu eŋ. Amara aŋ dek barërëgu baŋi. Ga xap këno na *Yesu, wëla këno eno dëxwëx gër *Pilat. ² Ga hateli këno, *Pilat wëka këno *Yesu: «Wëj nde ex emun end Bëšëwif eŋ?» Yaka ko: «Iyo go dëj ex!» ³ Ata na këno nëgwëšandërand bendanjëm bëšadaxan bëlëngw bën. ⁴ *Pilat wëka këno gašëxe: «Ba ŋoweŋ ay yaka na nde? Ay wëlënd na nde dek bend këni nagašanënd beŋ?» ⁵ Barikan *Yesu gematak axo yaka bana. Eŋo šaran baŋo *Pilat.

End edaw ed Yesu eŋ

⁶ Ofëna or Apexa kala, *Pilat asebët baŋo sebëtënd andepëra amat, ar këno yata Bëšëwif an. ⁷ Andepëra hi baxëna and bano wacënd Barabas. Gë bošandaŋ wëreli banëbi bëlëngw bëliyer bën xali laŋ këno ala, ga wonjok angol aŋ. ⁸ Ga ye këni amëxwër and Bëšëwif aŋ yaf gër eyang ed *Pilat, wëka këno eŋo tebët ar epëra abat ang wërën babi ak. ⁹ Ata wëka këbi *Pilat: «Yandi këjun nde motebët emun end Bëšëwif eŋ?» ¹⁰ Mama wëka babi mondako ga nang baxo mëne bëšadaxan bëlëngw bën në end oyakëraxi lëxwaxën bano *Yesu. ¹¹ Barikan bëšadaxan bëlëngw

bën fel kënëbi amëxwër aŋ eno nëyli *Pilat eŋo tebët Barabas.
¹² Ata *Pilat wëka këbi gašëxe: «Mondake yandi këjun mo di ar këno rend wën emun end 'Bëšëwif exo an?» ¹³ Yaka këni šor: «Pikalo! Pikalo!» ¹⁴ *Pilat wëka këbi bëte: «Ineŋa wën ko?» Aŋo xeŋ këni kaš-kaš: «Pikalo, Pikalo maŋ në osë!» ¹⁵ Ga yandi këno eni ŋan endexëm eŋ, *Pilat sebët këno Barabas. Seb këbi ocorođa ok eno cewëra xali *Yesu damana eno mëlaxën gër ed këno fikax.
¹⁶ Ocorođa ok šonjorëra këno *Yesu xali lëf gër yangana ir aciw and kiti, do wacërëgu këni đek enga eŋ. ¹⁷ Ga šud këno ocud ombarax, fug këno odëmbën gër gaf ang ekamote ed emun fo.
¹⁸ Ata yana këni këno šëmand: Ake wa baŋi këf wëj emun end 'Bëšëwif eŋ? ¹⁹ And këno rang gë ošët aŋ, eno tëpan do eni poxi gër lëngw irexëm ey'iy el ŋëš gër ebar. ²⁰ And fed këbi enarëndëra ed *Yesu aŋ, šudët këno ocud ombarax oŋ. Wäš këno banjëm bandexëm baŋ do wëla këno eno pikax gër kërëwa.

End Yesu mopika gër kërëwa eŋ

²¹ Ocorođa ok ga këno wëla *Yesu, fed këni gë Simoŋ Ibësiren, sëm ir Alekësandër do gë Rufos, ga hiw ko gër ošënga. Ata nëyli këno exo dëbina kërëwa ir *Yesu in. ²² Na wëla këno yaŋ gër itënd ind bani wacënd Golëgota mène ngëŋ «Itënd ind ang egor». ²³ Yël këno exo ceb ngoy ind bar bani gë bëšan bër këni wacënd mir bën. Barikan *Yesu hëp ko exo ceb. ²⁴ Ga fika këno gër kërëwa, šetër këni banjëm bandexëm baŋ. Wëd ko šorođa ibat and ri këni bëňak aŋ. ²⁵ Apëxëd anaxën and gëbër aŋ hat bax and fika këno *Yesu aŋ. ²⁶ End laŋaxën bano eŋ yëgw bani në ingomb gomb do fikali bani yaŋ gër kërëwa: «Emun end 'Bëšëwif exo.» ²⁷ Bërek bëxeŋax bëxi fika banëbi gë *Yesu: abat gand liw, ajo gand šame. ²⁸ [Mondako hata bax er rek Oňëgw Omënek in: Mërëxand ir bëwendëran xwët bano.] ²⁹ Ata këno širënd *Yesu bela bër bax xucarand ler na bën. Sam eni këmëyëtarä eni de: «Xey ax gi ex na nde wëj bax rend ayam këf yam Aciw and Kaxanu aŋ do ey kanin and ri bakey batas aŋ? ³⁰ Awa dorö pexënyal gë andey do pedaw gër kërëwa!» ³¹ Alëš bano lëšënd bën bëte bëšadaxan bëlëngw bën do gë bëšalen bën do bani rend: «Okö, mëŋ ga babi fexën wa bela bën do ko sëkwanënd exo pexënyaya. ³² Awa Kërisët, emun end Isërayel eŋ, pedawëlexo gërëgako gër kërëwa, enëŋo wataxëne do enëŋo kwëtaxëne!» Ašir bano širënd bëte bërek bër fika banëbi gë mëŋ bën.

End ecës ed Yesu enj

³³ Ga ĥatëk eñan enj keñ gër gaf, ŝamëďanëk đek ebar el xali bapëxëd batas gë apenëka añ. ³⁴ Amëd año xeỹ ko *Yesu: «Eloyi, Eloyi, lama sabatani?» Mëne ngëñ: Kaxanu Axwën aram, Kaxanu Axwën aram, ineũa yañëtaxën këye? ³⁵ Ga wël këno bër hi bax na bën këni rend: «Baxëtino ga këño wăcënd alaŵënel Eli.» ³⁶ Ata hërën ko abat er ñalu-ñalu, yëmb ko gër ngoy' injerëk, ga fiš ko në ošët, yën ko xali gër etëy ed *Yesu exo y'ušaxën, do ko rend: «Tebino đe ene wate ba Eli ayow ko yow enjo pedaliw.» ³⁷ Barikan, año xeỹ ko gašëxe, kwël *Yesu xoti ko. ³⁸ Ata anjëm amëgax and bax weďind lëngwe ir Aciw and Kaxanu in, ĥesik cangët elod yañ xali gëď. ³⁹ Alëngw ar ocoroďa an, ar xwëša baxo ler gër ed fika këno *Yesu an, ga wat ko ang xoti ko ak, re ko: «Enimin, ala ajo Asëñiŵ ar Kaxanu ebaxo!» ⁴⁰ Enga end bësoxari xwëšara bax na nacët ako do këno nëkonënd *Yesu. Er ebani: Mari Madëlen, gë Mari nëm ir Šak ibeja do gë Yose, do gë Salome. ⁴¹ Bën ex bësoxari bër sëfaw baño *Yesu elod gër ebar ed *Galile do bano rëcarand. Na fo bani bëte bësoxari bëšëxe bër xaniw bax gër Yerusalem.

End Yesu gër yeg enj

⁴² Yatir arajëma, and genëka añ, bani xëñënanđ akey and eteyëta añ. ⁴³ Ata ĥatëgu ko na, Yosef Ibarimate. Mëñ ar gapak ebaxo gër Amara and bëlëngw bër Bëšëwif. Ašëni baxo šëninđ bëte owun or Kaxanu ol. Ga xapina ko, ye ko gër *Pilat exo mëkaw enjo maš eman end *Yesu enj. ⁴⁴ *Pilat šaran këño xali ga wël ko mëne anëka xor këño *Yesu. Ga wăc këño alëngw ar ocoroďa an, wëka këño ba elod anëka fo xoti ko. ⁴⁵ Alëngw ar ocoroďa an felëra këño na đek. Ata *Pilat wăš këño Yosef eman end *Yesu enj. ⁴⁶ Yosef yëcëgu ko këpas. Fedali ko eman end *Yesu enj gër ed fika bano. Ga fëlëra këño gë këpas in, wëxëta këño lëf në yeg ir fës bani gër aparëfac ang oxel fo do fëñ ko lilaya in gë angay atëm. ⁴⁷ Ata Mari Madëlen do gë Mari, nëm ir Šak ibeja do gë Yose këni nëkonënd gër ed wëxwëta këno.

End ekani ed gër ecës enj

16 ¹ And xucak akey and eteyëta añ, Mari Madëlen, gë Mari nëm ir Šak ibeja do gë Salome yëcëgu këni ogu onëngax ond eni košaxën eman end *Yesu enj. ² Yatir oganjar, akey ayanar and loxo añ, mopëď gëbër, ĥat këni gër yeg ga kë fëñëgu eñan enj. ³ Ata këni wëkarënd: «Noyö këbo rëxëtën angay and gër lilaya ir

ÿeg aŋ.»⁴ Ga rënëta këni, wat këni angaÿ aŋ ga weditak.⁵ Lil këni gër ÿeg, sëk këno moñëpa gand liw̄ şambenjar ir gë acud apeşax. Ata şëg këbi benjëw̄ beŋ ga xurik anjiÿ aŋ.⁶ Ata re ko şambenjar in: «Wën këren yëdara na! Ax gi ex na nde *Yesu Ibënasaret, ar fika bano an këno şaland? Anëka xani ko gër ecës, axo bo ex na ro. Nëkoyin wa gër ed xwët bano.⁷ Barikan yeyin enëbi pelëx bësëfan bërëxëm bën do gë Piyer mëne anëka lëngwa ko gër ebar ed *Galile. Fën këno watëx ang fel baŋun ak.»⁸ Ata şan këni, nacëta këni caw ÿeg in gë ongër fo, do këbi rëgëneraxënd anjiÿ aŋ. Ga xap këbi anjiÿ aŋ, ala ano pel bana ÿoweÿ.

⁹ [*Yesu ga xani ko gër ecës mopëd gëbër yatir oganjar, akey aŋanar and loxo aŋ, şanayaxën këŋo pere Mari Madëlen, asoxari ar nęcëtën baŋo bangoc bañëŋënaŋ banjongëbaki an.¹⁰ Mari Madëlen ye ko ebi pelëx bër enga endexëm bën, gër ed bani renitarand, gër ed bani sesërand.¹¹ And wël këno ga ko reyfa mëne *Yesu abëngw exo do mëne awat wat këŋo aŋ, ani ma bana.¹² Ga xucak eŋo, *Yesu şanayaxën këbi mëŋ dëŋ gë ola oşëxe bësëfan bëxi ga këni nëca.¹³ Ata wërëşëta këni enëbi tëtëtanëx boşandaw̄, bari bën bëte anëbi kwëta bana.¹⁴ Ata *Yesu şanayaxën këbi bësëfan epëxw gabat bën gër ed bani yambërand. Arexëra rexëra babi mbaŋ në end oŋëpëgënan odebën eŋ, do gë në end emëş endebën eŋ, gayik anëbi kwëta bana bër wat baŋo ang nëngëta ko bën.

¹⁵ Ata na re ko *Yesu: «Yeyin ngwën in dek en pemërand Atëtëtan aŋ gër bela dek.¹⁶ Ar kë w̄a yo do eno buyi, afex ko fex, bari ar kë hëp an, axiti këno xiti.¹⁷ Awa becarax beŋo këni ÿana eni dind bër kë w̄a endam bën: Gë oŵac oram ol kënëbi ÿana enëbi nęcëtënd bangoc bañëŋënaŋ baŋ, oyeyan oxaşax këni ÿana eni yeyanënd.¹⁸ Asëra kënëbi ÿana enëbi tërand bandën. Ado eni ceb er ebox ebi daw̄ in, ÿoweÿ abi gi na. Añëmba kënëbi ÿana enëbi hëmband bësëxwëra bën eni pakaxën.»¹⁹ Axwën *Yesu, ga felëra këbi na mondako, şëg ko kwël yaŋ gër orën do yëpax ko gand liw̄ ir Kaxanu.²⁰ Bësëfan bën yexëra këni eni pemëra gër ed ex yo. Axwën *Yesu ko riyenind gë bën, ata gë becarax bend bani rind beŋ babi w̄asinënd bela bën mëne dal këni reyand].